

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav slavistických a východoevropských studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Alžběta Vaculíková

*Recepce maďarského filmu v českém prostředí od založení Maďarského kulturního střediska
v Praze do roku 2008*

*Reception of Hungarian film in Czech environment since foundation of Hungarian Culture
Centre in Prague till 2008*

Praha 2010

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Simona Kolmanová, CSc.

Poděkování

Děkuji PhDr. Simoně Kolmanové, Csc. za trpělivost a podporu, kterou projevila při vedení mé bakalářské práce.

Dále bych ráda poděkovala za přispění, nezištnou a obětavou pomoc Táně Dimitrové, Kláře Truchlé, Miloši Fikejzovi, Radimu Valakovi, Jiřímu Králíkovi, Ladislavu Kadlecovi, své matce a všem respondentům, kteří ochotně vyplnili můj dotazník.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne.....

.....

Alžběta Vaculíková

ANOTACE

Tato bakalářská práce je zaměřena na pozici maďarské kinematografie v českém kulturním prostředí. Jejím cílem je zmapovat oblasti, ve kterých má české publikum možnost zhlédnout maďarské snímky, a všeobecné povědomí Čechů o maďarských filmech a jejich tvůrcích. Zaměřuje se na činnost Maďarského kulturního střediska, na filmové festivaly, na dramaturgii České televize s ohledem na propagaci maďarské kinematografie. Bylo provedeno šetření, které nastiňuje, nakolik je maďarská kinematografie v českém prostředí známá a vyhledávaná.

KLÍČOVÉ POJMY:

filmové festivaly, filmové přehlídky, filmová recenze, maďarská kinematografie, Maďarské kulturní středisko v Praze, Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary, recepce

ANNOTATION

This Thesis is focused on the role of Hungarian cinematography in the Czech cultural environment. Its objective is to map out areas in which the Czech public has the opportunity to watch Hungarian films and to raise the awareness of Hungarian films and their creators. It focuses on the activities of the Hungarian Cultural Center at the film festivals and on the dramaturgy of Czech Television with regards to promoting Hungarian cinematography. An investigation was carried out which outlines how is Hungarian cinematography known and how popular it is in the Czech surroundings.

KEY TERMS

film festivals, film shows, film reviews, Hungarian cinematography, Hungarian Cultural Centre in Prague, Karlovy Vary International Film Festival, reception

OBSAH

1. ÚVOD	9
2. MAĎARSKÉ KULTURNÍ STŘEDISKO	10
2.1. Stručná historie z hlediska filmové sekce	10
2.2. Filmové semináře, přehlídky a kulturní akce	13
3. ŠEDESÁTÁ A SEDMDESÁTÁ LÉTA V MAĎARSKÉ KINEMATOGRAFII	19
3.1. Reflexe maďarské kinematografie ve člancích časopisu „Film a doba“ 1962-1973..	20
4. MAĎARSKÝ FILM V ČESKOSLOVENSKU A ČESKÉ REPUBLICCE	23
4.1. Maďarský film v české kultuře.....	23
4.2. Maďarští herci v českých filmech	25
5. MFF KARLOVY VARY	27
6. FEBIOFEST	34
7. LFŠ UHERSKÉ HRADIŠTĚ.....	37
8. DALŠÍ PŘEHLÍDKY A KULTURNÍ AKCE	38
8.1. Dny evropského filmu	38
8.2. Kino na hranici	38
8.3. Projekt 100	39
8.4. Brněnská šestnáctka	39
8.5. Seminář archivního filmu	40
8.6. Filmový klub ČVUT	40
8.7. Festival evropských filmových úsměvů	41
8.8. Film ve znamení ryby	41
9. ČESKÁ TELEVIZE	42
10. ZPRACOVÁNÍ DOTAZNÍKU	43

10.1. Cíle dotazníku	43
10.2. Maďarské kulturní středisko	43
10.3. Filmy, herci, režiséři	44
11. TVORBA VYBRANÝCH REŽISÉRŮ	47
11.1. Miklós Jancsó	47
11.2. Márta Mészáros	49
11.3. István Szabó	50
11.4. Béla Tarr	52
11.5. György Pálfi	52
12. ZÁVĚR	54
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	55
PŘÍLOHY	57

SEZNAM ZKRATEK

MKS	Maďarské kulturní středisko v Praze
NFA	Národní filmový archiv
ČT	Česká televize
MFF KV	Mezinárodní Filmový Festival Karlovy Vary
ÚPF	Ústřední půjčovna filmů
AČFK	Asociace českých filmových klubů
LFŠ	Letní filmová škola Uherské Hradiště
DEF	Dny evropského filmu
Studio B. B.	Studio Bély Balázse
ČSFÚ	Československý filmový ústav

1. Úvod

Menšinové kultury jsou v dnešní době spíše otázkou zájmu uzavřeného okruhu zájemců. Hlavní proud dnes šíří zejména západní, americké hodnoty. Maďarská kultura nám může nabídnout přinejmenším obohacení, má hlubokou tradici v hudbě, literatuře a dalších odvětvích. Ve své bakalářské práci bych chtěla zmapovat, jaké místo v českém prostředí zaujímala a dodnes má maďarská kinematografie.

Mým cílem je představit Maďarské kulturní středisko a jeho význam na propagaci maďarských filmů v Československu a posléze v České republice.

Dále se budu věnovat velkým filmovým přehlídkám (MFF Karlovy Vary, Febiofest, LFŠ Uherské Hradiště), které shrnu z pohledu maďarské kinematografie, a zmíním se o menších, regionálních kulturních akcích, na kterých jsou maďarské snímky promítány.

Předložím výběr maďarských filmů, které mohli vidět diváci České televize.

Přibližné povědomí o maďarské kinematografii mezi českým publikem jsem zjišťovala pomocí krátkého dotazníku, jehož zpracování uvedu v další části práce.

Věnuji se primárně hraným celovečerním filmům, krátkometrážní snímky a dokumenty uvádím, pouze pokud byly součástí mnou zmiňované filmové přehlídky.

Práce se nebude zabývat analýzami vzpomínaných filmů, na závěr pouze shrnu filmovou tvorbu nejvýznamnějších maďarských režisérů; jejich výběr určím z výsledků dotazníku.

2. MAĎARSKÉ KULTURNÍ STŘEDISKO

2.1. Stručná historie z hlediska filmové sekce

Zprávu o otevření Maďarského kulturního střediska (MKS) v Praze dne 20. srpna 1953 jako první přinesl deník Ústředního orgánu KSČ. Slavnostního otevření institutu Maďarské kultury se zúčastnili tehdejší politici, umělci a osobnosti kulturního života. Zněla maďarská hudba, básně a byl odpromítán film o Budapešti.¹

První pražskou adresou, na které středisko zůstalo až do 60. let, bylo Václavské náměstí č.2. Zpočátku dům Maďarské kultury nabízel maďarské knihy, tisk, hudebniny a různé tradiční předměty. Po oficiálním otevření přibyla návštěvnost a pro značný zájem byly zahájeny kurzy maďarského jazyka. Jednou z věcí, které se v prvních letech snažilo středisko dosáhnout, byla propagace Maďarska, rozšíření povědomí o maďarské kultuře a prolomení zúženého vnímání Maďarska jako *země guláše, papriky a čardáše*.²

V počátcích mohlo skromné propagační oddělení pořádat akce ve velkém sále střediska. Na mnoha místech republiky byly v rekreačních zařízeních promítány maďarské filmy. Do Prahy začaly přijíždět osobnosti maďarské kultury a Maďarské středisko je představovalo svým návštěvníkům.³

Během 50. let mohlo publikum v promítacím sále střediska zhlédnout filmy, které kupovala Ústřední půjčovna filmů (ÚPF), tedy takové filmy, jež dostaly povolení k distribuci v Československu. Středisko tehdy mělo jedinou promítačku, kterou tlumočnick při filmu překlíkoval; promítání se přerušovalo při výměně filmových kotoučů.⁴

Mezi agitačními filmy se už objevovaly i skvosty, které jsou dnes zařazené do „zlatého fondu“ maďarské kinematografie, například Fábriho **Kolotoč** (Körhinta, 1955) s Mari Töröcsikovou, **Liliomfi** (1950) Károlye Makka, **Paní Déryová** (Déryné, 1951) László

¹ „50 let Maďarského kulturního střediska v Praze“. Praha : Maďarské kulturní středisko v Praze, 2003, s. 2

² TAMTÉŽ, s. 3

³ TAMTÉŽ, s. 4

⁴ TAMTÉŽ, s. 4

Kalmára, **Malé světlé** (Egy pikoló világos, 1955) Félixé Máriássyho či **Pro čtrnáct životů** (Életjel, 1954) Zoltána Fábriho.¹

V šedesátých letech bylo MKS z důvodů renovace přesunuto do provizorních prostor Na Příkopěch, kde nebyl dostatek místností pro pořádání setkání a promítání, a proto středisko začalo spolupracovat s dalšími institucemi po Praze. Organizování akcí a nabídka kulturních setkání se neustále rozšiřovala.² Filmy byly promítány v paláci Savarin naproti Maďarské kultuře.

Několik měsíců po násilném vstupu vojsk Varšavské smlouvy do Československa v srpnu roku 1968 se návštěvníci domu Maďarské kultury spíše vyhýbali, ale během jednoho roku se sem publikum začalo opět vracet, neboť *nebylo možné volat k zodpovědnosti maďarskou kulturu a umění*.³

Když bylo po roce 1968 nemožné zhlédnout filmy české nové vlny a na Formanovy filmy se jezdilo do Maďarska, bylo středisko téměř jediným místem v Československu, kde se mohly promítat filmy, které nebyly schválené oficiální cenzurou. Toto privilegium mělo středisko díky tomu, že spadalo pod maďarské ministerstvo a nemuselo se zodpovídat československým komisařům. Mnohé na tu dobu odvážné snímky bylo možno vidět právě v MKS a mezi diváky bylo nejen laické publikum, ale i čeští filmaři, herci a lidé z uměleckých kruhů. Masový úspěch měl Bacsóův **Svědék** (A tanú, 1969), několikrát se hrály **Chladné dny** (Hideg napok, 1966) Andáse Kovácse, **Jobova vzpoura** (Jób lázadása, 1983) Imre Gyöngyössyho a také vážné a odvážné filmy Mártý Mészárosové.⁴

V roce 1973 se musel dům Maďarské kultury přesunout z Václavského náměstí na Národní třídu. V nové budově opět chyběl vhodný sál, proto se kulturní akce konaly i v mnoha dalších městech.⁵

Organizace akcí, knihovna a výuka kurzů se roku 1978 přesunuly do nového objektu Maďarského kulturního střediska v Rytířské ulici 25-27, kde sídlí dodnes. V sále ve druhém

¹ „50 let Maďarského kulturního střediska v Praze“. Praha : Maďarské kulturní středisko v Praze, 2003, s. 4

² TAMTÉŽ, s. 7

³ TAMTÉŽ, s. 8

⁴ TAMTÉŽ, s. 11

⁵ TAMTÉŽ, s. 10

patře mohly být promítány filmy, pořádány koncerty a přednášky. Prodejna Maďarské kultury setrvala na Národní třídě.¹

Roku 1988 byla díky velkému zájmu o maďarský film v MKS započata tradice několikadenního „Semináře současné maďarské tvorby“. Spoluorganizátory akce byly Filmový klub ČVUT a Československý Filmový Ústav a promítalo se v dejvických posluchárnách. První ročník v roce 1988 se během třídní přehlídky věnoval maďarským filmům uplynulého roku. Každoročně na podzim bylo uvedeno osm až deset nejnovějších maďarských filmů, bylo možné setkat se s vynikajícími maďarskými režiséry, kameramany a herci. Studentský seminář během let hostil významné osobnosti maďarského filmu, jakými byli například Péter Bacsó, Pál Erdőss, Péter Gothár, Károly Eperjes. Prahu navštívili i Andor Lukáts, Sándor Simó, či Pál Schiffer.² S koncem komunistického režimu se i témata filmů uvolňovala a více věnovala dříve zakázaným motivům. Před přibližně 15 lety se přehlídka filmů, díky další pracovníci MKS Táně Dimitrové, rozšířila na země visegrádské čtyřky a přejmenovala na Současná filmová tvorba - Střední Evropa.³

Po pádu komunismu si muselo MKS a maďarská kultura hledat nové postavení ve změněných podmínkách. V sále se konalo množství besed a diskuzí s významnými maďarskými, českými, slovenskými a polskými politology, sociology a dalšími odborníky za účasti a zájmu novinářů, studentů a širokého publika.⁴

V novém tisíciletí začalo MKS pracovat na šíření kultury ve spolupráci s dalšími partnery, institucemi a médii (například s veřejnoprávní Českou televizí, Českým rozhlasem, deníky Právo a Mladá fronta). Na dvojjazyčných webových stránkách informuje o aktuálním programu a čtvrtletně vydává brožuru s programem střediska.⁵

Při pravidelném čtvrtletním promítání ve velkém sále střediska, simultánně tlumočeném do češtiny, mohou diváci vidět jak nejnovější filmy, tak i klasiku maďarské kinematografie. MKS v současné době usiluje o co nejširší prezentaci maďarské kultury, rozvíjí spolupráci s filmovými kluby a institucemi, které si mohou filmy zapůjčit z filmotéky střediska. Maďarské snímky je možné zhlédnout na mnoha filmových festivalech po celé České

¹ „50 let Maďarského kulturního střediska v Praze“. Praha : Maďarské kulturní středisko, 2003, s. 10

² TAMTÉŽ, s. 18

³ TAMTÉŽ, s. 137

⁴ TAMTÉŽ, s. 19

⁵ TAMTÉŽ, s. 22

republice v rámci Projektu 100, přehlídky Dny evropského filmu či na festivalech Febiofest, MFF Karlovy Vary a Mezinárodní festival filmů pro děti a mládež ve Zlíně.¹

Od roku 1998 je filmový seminář maďarského filmu přesunut do MKS v Rytířské ulici a rozšířen o sekci slovenskou, polskou a českou. Diváci tak mohou v rámci podzimního maratonu „Současná filmová tvorba - Střední Evropa“ vidět v maďarském středisku dlouhometrážní, středometrážní a krátké filmy hrané, dokumentární nebo filmy studentské.² V průběhu let byli hosty přehlídky například Tamás Tóth, Ferenc Grunwalsky, Frigyes Gödrös a Ibolya Fekete.³

Během konání filmové přehlídky, na které se v současné době podílejí Maďarské kulturní středisko, Polský a Slovenský institut, Filmový klub ČVUT a Asociace českých filmových klubů (AČFK), se tak mohou čeští tvůrci, filmaři a diváci po projekcích účastnit diskuzí nejen s maďarskými umělci.

Pokud je řeč o MKS, není možné opomenout jméno Kateřiny Pošové (1930-2008), tlumočnice, kritičky, filmové teoretičky a dlouholeté pracovnice střediska, která měla ohromné zásluhy na organizování těchto diskusí a zprostředkování maďarské kinematografie českému divákovi. Informovala o maďarských filmových novinkách, neustále zvala maďarské tvůrce do Československa, na filmové festivaly, na semináře či večerní diskuse. Jako výborná tlumočnice, psala titulky ke všem maďarským filmům, které se objevily v naší distribuci, její recenze ve filmových časopisech nejednou vyvolaly živé diskuse filmařů i filmových kritiků.⁴

2.2. Filmové semináře, přehlídky a kulturní akce

Několikrát ročně byly v MKS pořádány semináře a diskuze s filmaři z Maďarska a Československa (České republiky), přehlídky maďarské filmové tvorby. Zmínky o nich najdeme v tehdejšímu tisku. Například bratislavské *Nové slovo* uvedlo v červenci 1985 článek Galiny Kopaněvy „Dva dni s maďarskými filmami“, v němž shrnuje přehlídku, která pražském MKS představila film László Lugossyho **Květy, kytice, věnce** (Szirmok, virágok,

¹ TAMTÉŽ, s. 27

² POŠOVÁ, K., „Filmový Visegrád“. In *AMICUS Revue*. Sdružení pro česko-maďarské porozumění AMICUS. 1992-, VII/4-5, s. 19

³ „50 let Maďarského kulturního střediska v Praze“. Praha : Maďarské kulturní středisko, 2003, s. 27

⁴ Kolektiv autorů, *Złota era kina węgierskiego. Lata 60. i 70.* Kraków : Pod redakcją Roberta Kardzisa i Jana Topolskiego, 2009, s. 135. ISBN 978-83-61407-49-2

koszorúk, 1984), dokument **Zájezd** (Társasutazás, 1985) Gyuly Gazdaga, komedii **Trochu já, trochu ty** (Egy kicsit én, egy kicsit te, 1985) Lívie Gyarmathyové s Jiřinou Jiráskovou. Velký zájem vzbudil **Plukovník Redl** (Redl ezredes, 1985) Istvána Szabóa. Další z nabídnutých filmů byl **Vhodný člověk pro choulostivou záležitost** (Megfelelő ember kényes feladatra, 1985) Jánose Kovácsiho, náročnější diváky mohl zaujmout Béla Tarr svým **Podzimním almanachem** (Őszi almanach, 1985). Svůj hraný debut **Filadelfská atrakce** (Uramisten, 1985) představil Péter Gárdos.¹

MKS se podílelo na mnoha akcích i mimo Prahu. Kulturní pracovníci střediska přijeli koncem roku 1985 podpořit Dny kultury Maďarské lidové republiky i do Ostravy. O promítání filmu **Manželství s volným dnem** (Házasság szabadnappal, r. Gyula Mészáros, 1984) přinesl zprávu *Ostravský večerník*.² V rámci této kulturní akce byla v pražském kině Světozor uvedena slavnostní premiéra filmu **Plukovník Redl**.³

Společně s Ústřední půjčovnou filmů uspořádalo v červnu 1986 MKS ve svých prostorách besedu s ředitelem maďarské filmové distribuce Józsefem Gombárem.⁴

Díky velkému úspěchu filmu **Vesničko má, středisková**, byli do střediska pozváni jeho tvůrci. Debaty se zúčastnili herec János Bán, scénárista Zdeněk Svěrák, režisér Jiří Menzel a kameraman Jaromír Šofr.⁵

Filmový časopis *Kino* přinesl v listopadu 1988 zprávu o přehlídce filmů Studia Bély Balázse. Maďarské kulturní středisko promítalo při této příležitosti filmy různých metráží a režisérů podporovaných Studiem B. B. Diváci mohli během tří denní přehlídky zhlédnout film **Druhá strana** (Hótreál, 1987) Ildikó Szabóové, **Vzpomínky na město** (Emlékek egy városról) Pétera Huttona, **Nanukový balet** Andráse Varhona, dokumentární film **Kentaur** (1975) Tamáse Szentjóbého, **Lenz** (1987) Andráse Szirtese, snímek **Jarní poprava** (Tavaszi kivégzés, 1985) Miklóse Erdélye, tragikomedii **Okřídlený agent** (A szárnyas ügynök, 1987) Sándora Sótha.⁶

Středisko ve spolupráci s filmovým klubem ČVUT zavedlo roku 1988 tradici filmové přehlídky. O druhém ročníku přehlídky, která se konala na podzim, referoval na stránkách

¹ *Nové slovo*. Bratislava : 4. 7. 1985; *Kino*. Praha : 9. 7. 1985

² *Ostravský večerník*. Ostrava : 18. 12. 1985

³ *Lidová demokracie*. Praha : 19. 12. 1985

⁴ *Kino*. Praha : 8. 7. 1986

⁵ *Večerní Praha*. Praha : 16. 7. 1986; *Záběr*. Praha : 13. 7. 1986

⁶ *Kino*. Praha : 1988, č. 24, s. 2

časopisu *Kino* Miloš Fikejz.¹ Promítány byly nové i starší snímky maďarské kinematografie. Ze starších to byly filmy **Pes plešatec** (Kopaszkutya, 1981) Györgye Szomjase, **Noční píseň psa** (Kutya éji dala, 1983) Gábora Bódyho a satirická groteska Zoltána Fábriho **Vítejte, pane majore!** (Isten hozta őrnagy úr, 1969). Během víkendu mohli návštěvníci MKS a filmového klubu ČVUT zhlédnout film **Snová brigáda** (Álombrigád, 1985) Andráse Jelese, hraný dokument **Nikdy, nikde, nikomu** (Soha, sehol, senkinek!, 1988) Ference Téglássyho, debut Ildikó Enyédiové **Mé 20. století** (Az én XX. századom, 1989), drama Gézy Bereményiho **Cena zlata** (Eldorádó, 1988) s Károlyem Eperjesem v hlavní roli, tříhodinový dokument Lívie Gyarmathyové a Gézy Böszörményiho **Recsk 1950 až 1953. O utajeném táboře nucených prací** (Recsk 1950–1953, egy titkos kényszermunkatábor története, 1989) či snímek **Titánie, Titánie aneb Noc dvojníků** (Titánia, Titánia, avagy a dublörök éjszakája, 1988) Pétera Bacsóa, se kterým se po projekci konala beseda o filmu.²

O třetím ročníku filmového semináře je zmínka v zářijovém *Záběru* 1990. Vyzdvihuje unikátnost přehlídky maďarské kinematografie, kdy ÚPF ztratila kontakt s maďarskou distribucí a v Československu se prakticky neobjevují nové maďarské filmy. Přehlídka nabídla několik dokumentárních snímků: **K-2** (K – film a prostituáltakról – Rákóczi tér, 1989) Györgye Dobrayho, **Svědék století** (Századunk tanúja – Habsburg Ottó, 1989) Pétera Bokora a **Tramvaj smrti** (A halál villamosa, 1990) Jánose Vésziho. Z hraných filmů byly do přehlídky vybrány **Střelnice** (Céllövölde, 1990) Árpáda Sopsitse, **Odsouzený k smrti** (A halálraítélt, 1989) Jánose Zsobolyaiho, třetí část volného autobiografického cyklu Mártý Mészárosové **Deník pro mého otce a mou matku** (Napló apámnak, anyámnak, 1990), **Záškoláci** (Iskolakerülők, 1989) Ference Kardose, **Černí pasažéři** (Potyautasok, 1990) Sándora Sőtha, **Meteo** (1990) Andráse M. Monoryho, **Soukromé neřesti, veřejné ctnosti** (Magánbűnök, közerkölcsök, 1976) a **Léto na horách** (Nyár a hegyen, 1967) Pétera Bacsóa.³

Filmová kritička Galina Kopaněva ve svém článku o dalším ročníku přehlídky roku 1991 klade několik otázek režisérovi Pálu Erdőssovi, který se osobně účastnil semináře v MKS. Byly promítány jeho filmy **Cena za přežití** (A túlélés ára, 1990) a **Homo novus** (1990).⁴ Dalšími tvůrci a filmy představenými na přehlídce byli Zoltánn Kamondi a jeho **Cesty smrti a andělé** (Halálutak és angyalok, 1991), Tamás Tolmár a snímek **Kníže nepřítomnosti** (A távollét hercege, 1991), Péter Gothár s **Melodramatem** (Melodráma,

¹ FIKEJZ, M., O jednom semináři a jedné kinematografii. In: *Kino*. Praha. 1989, č. 20, s. 5

² FRYŠ, M., Tři dny maďarského „azylu“ v Praze. In: *Záběr*. Praha. 1989, č. 21, s. 6

³ JAROŠ, J., Co nového u Maďarů. In: *Záběr*. Praha. 1990, č. 19, s. 5

⁴ KOPANĚVA, G., Střízlivost a nostalgie po maďarsku. In: *KINOrevue*. Praha. 1991, č. 22, s. 4

1991), András Dér a **Sibiřské léto** (Szibériai nyár, 1990), z tvorby Miklóse Jancsóa byl promítán film **Bůh kráčí pozpátku** (Isten hátrafelé megy, 1991), dále **Svoboda je tady** (Itt a szabadság!, 1991) Pétera Vajdy, **Stalinova nevěsta** (Sztálin menyesszonya, 1991) Pétera Bacsó a dokument **Mumie komunismu** (A kommunizmus múmiai, 1990) Gyuly Maára.¹

Filmy z pátého ročníku filmové přehlídky v MKS rozebírá ve svém článku Jan Jaroš. Jde o **Poslední léto** (Az utolsó nyáron, 1991) Ference Andrása, **Goldbergovské variace** (Goldberg variációk, 1992) Ference Grunwalskyho, **Vrakfilm** (Ronesfilm, 1992) Györgye Szomjase, nejnovější snímek Miklóse Jancsóa **Valčík na modrém Dunaji** (Kék Duna keringő, 1992), **Neobydlený člověk** (Lakatlan ember, 1992) Tibora Klöpflera, **Tři sestry** (A három nővér, 1991) Andora Lukátse, **Setkání s Venuší** (Találkozás Vénusszal, 1991) Istvána Szabóa, komedie Pétera Tímára **Vole, padni** (Csapd le csacsi!, 1991) a **Štír požívá Blížence k snídani** (A skorpió megeszi az ikreket reggelire, 1992).²

Další kulturní akce, na kterých se také podílí Maďarské kulturní středisko, jsou například „putovní“ Dny maďarské kultury. V roce 2001 se konaly již posedmé a to v Brně. V rámci akce promítlo kino Art dva maďarské filmy.³

Přínos přehlídky „Současná filmová tvorba - Střední Evropa“ v roce 2002 shrnuje Jan Jaroš v článku „*Spatříme někdy filmy od našich sousedů?*“ Kromě filmů z České republiky, Slovenska a Polska, byly uvedeny maďarské snímky **Na miskách vah** (Taking sides, 2001) Istvána Szabóa, **Pokušení** (Kísértések, 2002) Zoltána Kamondiho, **Nádherné dny** (Szép napok, 2002) Kornéla Mundruczó a debut režiséra Györgye Pálfiho **Škyt** (Hukkle, 2002).⁴

V roce 2005 se v rámci přehlídky Současná filmová tvorba - Střední Evropa promítaly filmy **Porcelánová panenka** (A porcelánbaba, 2005) Pétera Gárdose, **Stezky světla** (A fény ösvényei, 2005) Attily Mispála, **Zázrak v Krakově** (Csoda Krakkóban, 2004) režisérky Diany Groóové, komedie **Černá štětka** (Fekete kefe, 2005) Rolanda Vranika, **Dallas mezi námi** (Dallas Pashamende, 2004) Adriana Roberta Pejo, dokumentární **Cestování s mnichem** (Utazások egy szerzetessel, 2005) Ibolyi Feketeové, **Člověk bez osudu** (Sorstalanság, 2005)

¹ JAROŠ, J., Kam kráčí maďarský film? In: *Kino*. Praha. 1991, č. 21, s. 4-5

² JAROŠ, J., *Maďarské filmy u nás*. In: *Kino*. Praha. 1992, č. 21, s.

³ Internetový zdroj [online]. [cit. 2010-07-10] <http://cestovani.idnes.cz/msi-zacaly-dny-madarske-kultury-da0-/igcechy.asp?c=A011021_154312_bno_volnycas_dmk>

⁴ *Týdeník rozhlas – programový a kulturní týdeník* [online]. [cit. 2010-07-14] Dostupný z WWW <<http://www.radioservis-as.cz/archiv02/4502/45tele2.htm>>

Lajose Koltaiho, **Hotový blázeň** (Kész cirkusz, 2005) Zsombora Dygy, polodokumentární snímek Mártý Mészárosové o Imre Nagyovi **Nepohřbený muž** (A temetetlen halott, 2004) a celovečerní animovaný film **Distrikt!** (Nyócker!, 2004), který přijel představit sám režisér Áron Gauder. Z krátkometrážních to byl snímek **Pohled skrz štěrbinu** (Résfilm, 2005) Sándora Kardose, **Tři procházky** (Három séta, 2004) Andrása Fésőse a na mnoha festivalech oceněný **Before dawn** (2005) Bálinta Kenyerese.¹

V červnu 2006 byly Dny maďarské kultury pořádány v Plzni. Během dvou měsíců se konaly výstavy, koncerty a literární večery. Z filmů byly představeny **Pátá pečeť** (Az ötödik pecsét, 1976) Zoltána Fábriho a novější **Stezky světla** (2005) Attily Mispála a **Člověk bez osudu** (2005) Lajose Koltaiho. Na organizaci se podílelo i MKS.²

Během podzimní přehlídky kinematografií střední Evropy roku 2006 byla představena řada snímků. Z maďarských byl promítán druhý celovečerní film Györgye Pálfiho **Taxidermia** (2006), film Istvána Szabóa **Příbuzní** (Rokonok, 2006), natočený podle klasického románu Zsigmonda Móricze, snímek **Mansfeld – z vyššího hlediska** (Mansfeld – magasabb szempontból, 2006) Ándora Szilágyiho připomínající osud jedné z obětí represí po maďarské revoluci 1956, baladický **Zachránce ptáků, mraky a vítr** (Madárszabadító, felhő, szél, 2006) Istvána Szaladjáka, **Johanna** (2005) Kornéla Mundruczó, film se sportovní tematikou **Bílé dlaně** (Fehér tenyér, 2006) Szabolcse Hajdu, **Host života – Csomovo legendárium** (Az élet vendége – Csoma-legendárium, 2006) Tibora Szemző, **Jen sex a nic víc** (Csak sex és más semmi, 2005) Krisztiny Gody, debut absolventa pražské FAMU Gyuly Nemese **Moje jediné** (Egyetleneim, 2006), **Miraque** (2005) Csaby Bollóka a snímek **Čerstvý vítr** (Friss levegő, 2006) Ágnes Kocsisové oceněný v Cannes.³

Roku 2007 založila AČFK tradici putovní filmové přehlídky Střední Evropa. Ve filmových klubech po celé České republice byla promítána řada filmů. Přehlídka nabídla nejlepší oceňované filmy zemí střední Evropy. Během prvního ročníku byl uveden maďarský

¹ Program *Současná filmová tvorba - Střední Evropa*

² Internetový zdroj [online]. [cit. 2010-07-14] <<http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?x=1907629>>

³ HORÁK, O., *Střední Evropa je v Maďarsku*. In: *Cinepur*. Sdružení přátel Cinepuru / FAMU Praha. 19. 10. 2006 [cit. 2010-07-10] Dostupný z WWW <<http://cinepur.cz/blog.php?article=18>>

snímek **Konec** (Konyec, 2007) Gábora Rohonyiho. Jedním z míst, kde mohli diváci filmy zhlédnout, bylo i boskovické kino Panorama.¹

V současnosti středisko organizuje kulturní akce ve svých prostorách a organizačně se podílí na řadě dalších po celé České republice.

¹ Internetové zdroje [online]. [cit. 2010-07-10]
<<http://www.regionpress.cz/default.aspx?ID=1112>> a *Asociace českých filmových klubů*
[online]. [cit. 2010-07-10] <www.acfk.cz>

3. ŠEDESÁTÁ A SEDMDESÁTÁ LÉTA V MAĎARSKÉ KINEMATOGRAFII

Autoři knihy *Złota era kina węgierskiego* píší, že 60. léta znamenala nejen v Maďarsku, ale i v Československu a de facto v celé Evropě zlatou éru filmové tvorby. V Československu byl slibný vývoj kinematografie přerušen roku 1968 vpádem varšavských vojsk do země.

Jinak tomu bylo v Maďarsku. Rozmach filmové tvorby začal v letech 1962-1963, kdy bylo propuštěno na svobodu mnoho těch, kteří byli uvězněni a kdy János Kádár v zemi zavedl tzv. „gulášový komunismus“. Přestože dochází k určitému uvolnění, nebylo možné říkat celou pravdu, proto bylo nutné hrát s cenzurou hru. Z toho důvodu vznikl komplikovaný, symbolický a metaforický filmový jazyk, strukturální paraboly používal ve svých filmech Miklós Jancsó a mnozí jiní.¹

Károly Makk natočil roku 1971 jeden z nejlepších maďarských filmů **Dny čekání** (Szerelem), s Lili Darvasovou a Mari Töröcsikovou v hlavních rolích, který zasadil do pohnutých let padesátých.

Téma revoluce se objevuje i ve snímcích **Dvacet hodin** (Húsz óra, 1965) Zoltána Fábriho, **Deset tisíc sluncí** (Tízezer nap, 1967) Ference Kósy a **Otec** (Apa, 1966) Istvána Szabóa, ale už spíše subjektivně a bez politických lží. Satiru **Svědék** o procesech 50. let natočil Péter Bacsó v roce 1969 a přestože byl několik let zakázaný, stal se kultovním filmem, i u nás. András Kovács ve svém snímku **Chladné dny** (1966) bořil jiné, hlubší tabu horthyovského Maďarska a masakru v srbském Novém Sadu roku 1942. Do absurdity systému a byrokracie se pustili představitelé mladší generace - Gyula Gazdag svým filmem **A sípoló macskakő**² (1971) a István Dárday snímkem **Prázdniny v Británii** (Jutalomutazás, 1975).

Většina filmů měla politická témata, přesto se našly i výjimky, jako například **Sindibád** (Szindbád, 1971) Zoltána Huszárika, který vznikl podle díla maďarského spisovatele Gyuly

¹ Kolektiv autorů, *Złota era kina węgierskiego. Lata 60. i 70.* Kraków : Pod redakcją Roberta Kardzisa i Jana Topolskiego, 2009, s. 7-9. ISBN 978-83-61407-49-2

² „Pískající dlažební kámen“ Český distribuční název nezjištěn

Krúdyho. Také hořká fraška **Fotbal starých časů** (Régi idők focija, 1973) Pála Sándora byla apolitická.¹

3.1. Reflexe maďarské kinematografie ve člancích časopisu „Film a doba“ 1962–1973

Zásadní společenské přeměny v Maďarsku – zejména po roce 1956 – výrazně ovlivnily osud maďarské kinematografie. Nadějný rozvoj maďarského filmu na počátku 50. let byl náhle zastaven a maďarská kinematografie upadla na dlouho do letargie. Produkce dlouhometrážních filmů sice rostla, ale podléhala převažujícímu socialisticko-realistickému modelu ruské kinematografie. Točily se zejména zábavné filmy, nejlepší maďarští scenáristé a režiséři z počátku 50. let se nedostali ke slovu.²

S ekonomickým a společenským uvolněním na začátku let 60. rostla i kvalita maďarského filmu, což bylo také důsledkem vlivu evropských „nových vln“ a všeobecnou společenskou potřebou vypořádat se s tragickými událostmi v maďarské historii. Tyto postupné změny nejlépe zaznamenávala tehdejší česká filmová kritika, především na stránkách nejuznávanějšího filmového měsíčníku „Film a doba“, který jako jediný sledoval změny v maďarské kinematografii a zároveň „objevoval“ a propagoval maďarskou filmovou novou vlnu. Nebyla to lehká cesta, o čemž svědčí také komplexní překlady všech (!) kritik a reflexí maďarské kinematografie, které byly v časopise publikovány v letech 1962–1973.³

V roce 1962 získal větší prostor pouze kritický rozbor dvou maďarských filmů – staršího **Dravce** (Dúvad, 1959) Zoltána Fábriho a novější **Zkušební jízdy** (Próbaút, 1961) Félixé Máriássyho. V druhém případě šlo o prezentaci nejnovějšího Máriássyho filmu **Neděle ve všední den** (Pirosbetűs hétköznapi, 1962), který byl natočen ve spolupráci maďarských a československých filmařů. Česká kritika si nedovedla poradit s viditelnými změnami, kterými maďarský film procházel, a proto otiskla na stránkách časopisu pouze dva příklady názorů maďarských kritiků – článek Imre Demetera „*Maďarský film – dnes*“ a článek László

¹ Kolektiv autorů, *Złota era kina węgierskiego. Lata 60. i 70.* Kraków : Pod redakcją Roberta Kardzisa i Jana Topolskiego, 2009, s. 10. ISBN 978-83-61407-49-2

² KRÁLÍK, J., In: Kolektiv autorů, *Złota era kina węgierskiego. Lata 60. i 70.* Kraków : Pod redakcją Roberta Kardzisa i Jana Topolskiego, 2009, s. 141. ISBN 978-83-61407-49-2

³ TAMTÉŽ, s. 141-142

Kürtiho „*Slibné jevy na obzoru*“. Obě kritiky přinesly pouze uznání jakési role maďarského filmu v utváření socialistického pohledu a příslib uměleckých změn.¹

Časopis Film a doba v roce 1963 zaznamenal nedostatek koprodukčních úspěchů a dobrých maďarských filmů, což se projevilo také nedostatkem kritik. Sice se poprvé objevily domácí glosy české kritiky (v šestém čísle vyšel článek Vladimíra Remeše „*S Maďary o maďarském filmu*“), ovšem výsledek byl značně rozpačitý.²

Ani ročník 1964 Filmu a doby nezaznamenal změny v hlubší reflexi přeměn v maďarské kinematografii. Vyšla pouze ukázka ze scénáře filmu Zoltána Fábriho **Osudná záměna** (Nappali sötétség, 1963) a krátký rozhovor s režisérem. Krátká a kritická poznámka psala o filmu **Dialog** (Párbeszéd, 1963) režiséra Jánose Herskó.³

Teprve koncem roku 1966 se přístup k maďarské kinematografii pozitivně změnil. Najednou se objevilo několik obsáhlých článků o vynikajících maďarských filmech a tvůrcích. Největší zájem českých kritiků vzbudil snímek Istvána Szabó **Čas snění** (Álmodozások kora, 1964) a kromě analýzy filmu časopis uveřejnil i rozhovor s režisérem. Úspěch filmu **Chladné dny** (1966) Andrása Kovácse na Mezinárodním filmovém festivalu v Karlových Varech byl podnětem k rozhovoru nového ředitele maďarského filmu Sándorem Pappem a režisérem Andrássem Kovácsem. Současně vyšla také první vážnější česká analýza o situaci maďarské kinematografie.⁴

Rok 1966 byl příslibem většího zájmu o maďarské filmy, ale pozornost stále více poutala domácí, československá filmová nová vlna a její úspěchy doma i za hranicemi. Díky tomu se z celé bohaté maďarské kinematografie psalo na stránkách Filmu a doby pouze o Jancsóvi. Byly publikovány nejen kritické analýzy jeho filmů, ale i ukázky ze scénářů. Například roku 1967 vyšlo rozmlouvání o filmu **Ticho a křik** (Csönd és kiáltás, 1967), o rok později scénář a filmová kritika filmu **Hvězdy na čepicích** (Csillagosok, katonák, 1967) a roku 1969 kritická analýzy jeho nejnovějšího snímku **Sirocco** (Téli sirokkó, 1969).⁵

Roku 1967 vyšla pouze jedna obsáhlejší studie maďarské filmové kritičky Yvette Biró s názvem „*Existuje maďarský „nový film“?*“, která navazuje na článek Agáty Pilátové „*Tváří*

¹ TAMTÉŽ, s. 142

² KRÁLÍK, J., In: Kolektiv autorů, *Złota era kina węgierskiego. Lata 60. i 70.* Kraków : Pod redakcją Roberta Kardzisa i Jana Topolskiego, 2009, s. 143. ISBN 978-83-61407-49-2

³ TAMTÉŽ, s. 144

⁴ TAMTÉŽ, s. 144-145

⁵ TAMTÉŽ, s. 149

v tvář dějinám – i sobě samým“ z roku 1966 a potvrzuje, že maďarský film znovu nabírá dech.¹

Po nástupu normalizace se v československé distribuci objevilo několik maďarských snímků a z pohledu zasvěcených diváků, zejména ve filmových klubech, nastala zlatá éra maďarského filmu. V roce 1970 sice nevyšlo o maďarských filmech nic, ale následující rok byl publikován rozhovor se Zoltánem Fábrim a další rok znovu vzrostl zájem o maďarskou kinematografii. Pozornost byla směřována na režiséra Zoltána Huszárika. Vyšla ukázka ze scénáře k jeho filmu **Sindibád** (1971) a dvě kritické analýzy Kateřiny Pošové a Galiny Kopaněvy. V tom samém roce se objevily i obšírné analýzy nového filmu Miklóse Jancsóa **Agnus Dei** (Égi bárány, 1970) a Imre Gyöngyössyho **Meztelen vagy**² (1971).³

Největší pozornost maďarskému filmu věnoval měsíčník v roce 1973. Toho roku vyšel výňatek ze scénáře ke **Kočkování** (Macskajáték, 1971) i hlubší analýza filmové tvorby Károlye Makka. Vrcholem byla několikastránková analýza maďarské kinematografie, jakož i jednotlivých filmových režisérů *Maďarští tvůrci pozorně naslouchali tepu života...* Kateřina Pošová ve svém článku představila tvorbu nejvýznamnějších maďarských tvůrců: Miklóse Jancsóa, Andráse Kovácse, Pétera Bacsóa, Sándora Simóa, Pála Sándora, Pála Zolnayho, Istvána Gaála, Istvána Szabóa, Pála Gábora, Gézy Böszörményiho, Lívie Gyarmathyové, Gyuly Gazdaga, Zoltána Huszárika, Sándora Sára a Károlye Makka.⁴

¹ TAMTÉŽ, s. 149

² “Jsi nahý” Český distribuční název nezjištěn

³ KRÁLÍK, J., In: Kolektiv autorů, *Złota era kina węgierskiego. Lata 60. i 70.* Kraków : Pod redakcją Roberta Kardzisa i Jana Topolskiego, 2009, s. 150-151. ISBN 978-83-61407-49-2

⁴ TAMTÉŽ, s. 151

4. MAĎARSKÝ FILM V ČESKOSLOVENSKU A ČESKÉ REPUBLICE

4.1. Maďarský film v české kultuře

Během posledních šedesáti let, píše Radim Valak v knize *Złota era kina węgierskiego*, byla maďarská kinematografie přínosem svojí ojedinělou a inspirující uměleckou různorodostí. U československých (českých) režisérů vyvolávala závist a podle kritik i diváků představovala nedosažitelný vzor díky svým dramaturgickým a režisérským koncepcím. Největší popularity dosahovala v druhé polovině 70. a celá 80. léta, kdy československá kina pravidelně uváděla v distribuci osm až deset maďarských filmů ročně.¹

Můžeme směle tvrdit, že v porovnání s Československem se maďarská kinematografie mohla rozvíjet svobodněji, nebyla tolik omezována politickými podmínkami. V Maďarsku bylo také mnohem méně tabuizovaných témat. V očích Čechoslováků byli maďarští filmaři tvůrci vážných, inspirujících a odvážných děl, která se skrze kontext skutečnosti dotýkala filozofických problémů. Jako příklad postačí, že jeden z prvních filmů, ve kterých se objevila reflexe roku 1956, byl skvělý snímek Istvána Szabóa **Otec** z roku 1966, který se sice dostal do naší distribuce a do filmových klubů, ale až několik let po svém vzniku. Na druhou stranu **Requiem** Zoltána Fábriho z roku 1981 již v československých kinech uvedeno nebylo, pouze jednou bylo promítáno za přítomnosti režiséra v Maďarském kulturním středisku roku 1982. Známa politická satira Pétera Bacsó **Svědék** (1969), která se v Maďarsku mohla promítat již v 70. letech, byla v Československu poprvé uvedena až počátkem 90. let.²

Již v poválečných letech vstoupila maďarská kinematografie do československé distribuce, oficiálně filmy šířila po celé zemi ÚPF. Bylo možné zhlédnout také díla předválečná režisérů Félixé Máriássyho, Gézy Radványiho, Viktora Gertlera, Frigyesé Bána.³

Historické filmy jako **Liliomfi** (1950) Károlye Makka, **Zlatý člověk** (Aranyember, 1962) Viktora Gertlera, či **Jagerské hvězdy** (Egri csillagok, 1968) Zoltána Várkonyiho získaly mnoho diváků i v Československu. Kromě různých žánrů (komedie, detektivní) se do československých kin koncem 60. let dostala díla s výrazným politickým rysem, se zaměřením na společnost, inspirovaná například francouzskou novou vlnou, britským Free

¹ Kolektiv autorů, *Złota era kina węgierskiego. Lata 60. i 70.* Kraków : Pod redakcją Roberta Kardzisa i Jana Topolskiego, 2009, s. 129. ISBN 978-83-61407-49-2

² TAMTÉŽ, s. 129-130

³ TAMTÉŽ, s. 130-131

Cinema a také československou novou vlnou. Byly to kupříkladu filmy László Ranódyho, Miklóse Jancsóa, Zoltána Fábriho, Andrása Kovácse, Istvána Szabóa, Károlye Makka, Pétera Bacsóa, Jánose Herskóa a Mártý Mészárosové. Ve filmových klubech byly promítány filmy jako **A sedmnáct jim bylo let...** (Így jöttem, r. Miklós Jancsó, 1964), **Beznadějný** (Szegénylegények, r. Miklós Jancsó, 1965), **Chladné dny** (r. András Kovács, 1966), **Léto na horách** (r. Péter Bacsó, 1967), **Dny čekání** (r. Károly Makk, 1970), **Adopce** (Örökbefogadás, r. Márta Mészárosová, 1975) a mnoho dalších.¹

Na počátku 70. let, během normalizace, se stále promítalo mnoho maďarských filmů, ale už lehčího žánru, komedie, krimi, nebo filmy pro děti. Situace se zlepšila v polovině 70. let, kdy se do distribuce dostaly snímky jako **Elektra a její pravda** (Szerelem, Elektra, r. Miklós Jancsó, 1974), **Početná noc** (Egy erkölcsös éjszaka, r. Károly Makk, 1977), **Setkání s Markem** (Találkozás Márkkal, r. Márta Mészárosová, 1979), **Maďarská rapsodie I a II** (Magyar rapszódia I-II, r. Miklós Jancsó, 1979), **Dědičky** (Örökség, r. Márta Mészáros, 1980) a to vše díky AČFK a velké obětavosti jejích členů.²

To, že si maďarské filmy našly v Československu tak široké publikum, je velká zásluha Maďarského kulturního střediska, které od svého založení v roce 1953 téměř okamžitě začalo maďarské filmy promítat. Zprvu šlo o filmy oficiální, které se dostaly do distribuce, a kromě snímků propagandistických to byly i skvosty, jejichž kvalita přetrvala několik desetiletí, jako **Kolotoč** (1955) Zoltána Fábriho. Po roce 1968 byly kvůli cenzuře staženy všechny „odvážnější“ maďarské filmy. Avšak MKS bylo ponecháno privilegium promítání nových maďarských filmů, aniž by musely být schváleny čs. cenzurou, a proto tu mohli diváci vidět taková díla, která jinde zhlédnout nemohli. Promítání se těšila ohromné popularitě, mezi obyčejnými diváky se objevovaly takové špičky čs. filmu jako Jiří Krejčík, Věra Chytilová či Jiří Menzel. MKS organizovalo také debaty a semináře s maďarskými a československými tvůrci. Na diskuze byli pozváni Zoltán Fábri, András Jeles, László Lugossy, Gábor Bódy, Livia Gyarmathyová, Imre Gyöngyössy a mnoho dalších.³

¹ Kolektiv autorů, *Złota era kina węgierskiego. Lata 60. i 70.* Kraków : Pod redakcją Roberta Kardzisa i Jana Topolskiego, 2009, s. 132. ISBN 978-83-61407-49-2

² TAMTÉŽ, s. 132

³ TAMTÉŽ, s. 134

Vysoká úroveň programu MKS a jedinečná témata často převyšovaly ostatní kulturní události. Zejména v 80. letech, kdy se v Maďarsku pomalu rozpadal starý zkomatovaný systém.¹

Kvůli širokému spektru nabídky filmů posledních dvaceti let, kdy se česká distribuce koncentruje zejména na americkou a západní tvorbu, upadá maďarská kinematografie trochu v zapomnění. Možná bude možné časem zhlédnout maďarské filmy v menších kinech nebo v kině Národního Filmového Archivu Ponrepo (v roce 2002 byla v Ponrepu promítána přehlídka nejlepších a nejuznávanějších děl maďarské kinematografie posledních 30 let). V posledních letech byly do distribuce českých filmových klubů zakoupeny například filmy **Revizoři** (Kontroll, r. Nimród Antal, 2003), **Taxidermia** (r. György Pálfi, 2006) a **Člověk bez osudu** (r. Lajos Koltai, 2005). Tradiční filmové přehlídky jako MFF Karlovy Vary, Febiofest, Letní filmová škola – Uherské Hradiště obvykle mají v programu několik nových maďarských snímků. Maďarskou filmografií se zabývají i respektovaní filmoví teoretici a kritici (Galina Kopaněva, Miloš Fikejz, Michal Procházka, Jaromír Blažejovský), jejichž recenze a portréty autorů pravidelně vycházejí ve filmových periodikách.²

4.2. Maďarští herci v českých filmech

Aby byl pohled na maďarskou kinematografii v Československu (České republice) kompletní, nesmíme zapomenout na řadu maďarských hvězd, které hostovaly v českých filmech a české herce, kteří vystupovali v maďarských filmech. Toto hostující vystupování se stalo tradicí od 70. let a trvá dodnes. Z českých jmen to byli Jaroslava Schallerová v **Agnus Dei** (1970) Miklóse Jancsóa a v **Mraveništi** (Hangyaboly, 1971) Zoltána Fábriho, Rudolf Hrušínský ve filmu Gyuly Gazdaga **Buben s dvojitým dnem** (A kétfenekű dob, 1978), Režisér Jiří Menzel ztvárnil role v mnoha maďarských filmech, za všechny jmenujme **Koportos** Lívie Gyarmathyové (1979), Jiří Adamíra si zahrál ve snímku László Lugossyho **Květy, kytice, věnce** (1984) a mnozí další. Zatím posledním je skvělý výstup Miroslava Krobota v hlavní roli nejnovějšího filmu Bély Tarra **Muž z Londýna** (A londoni férfi, 2007).³

¹ Kolektiv autorů, *Złota era kina węgierskiego. Lata 60. i 70.* Kraków : Pod redakcją Roberta Kardzisa i Jana Topolskiego, 2009, s. 136. ISBN 978-83-61407-49-2

² TAMTÉŽ, s. 137

³ TAMTÉŽ, s. 138-139

Za velký úspěch filmu **Vesničko má středisková** (1984) vděčí Jiří Menzel také maďarskému herci Jánosovi Bánovi, kterému svěřil jednu z hlavních rolí. Další maďarský herec, György Cserhalmi, hrál v několika českých filmech. Například v **Pevnosti** režisérky Drahomíry Vihanové z roku 1994, která za něj sklídila velký úspěch zejména ve filmových klubech, a v divácky úspěšném filmu **Želary** Ondřeje Trojana z roku 2003, kde se objevil po boku Anny Geislerové.¹

¹ TAMTÉŽ, s. 139

5. MFF KARLOVY VARY

Dnes již prestižní mezinárodní filmový festival, si prošel svým vývojem od první nesoutěžní přehlídky v Mariánských lázních a Karlových Varech roku 1946, přes propagandistické roky 1948-1955, zařazení do kategorie A – „nespecializovaný festival se soutěží celovečerních filmů“ v roce 1956, uvolněním v šedesátých letech, následnou normalizací a s ní spojenou socialistickou ideologií, přes krizi po revoluci, kdy se v 90. letech muselo přistoupit ke změně koncepce, až po narůstající zájem a stále větší popularitu především mezi mladými diváky, kteří zde mohou zhlédnout nejnovější filmy celého světa.

První ročník se uskutečnil roku 1946. Následující roky se konal nepravidelně, od roku 1958 se každý druhý rok povinně střídal s Moskevským festivalem. Již od 50. let se ve festivalové soutěži i mimo soutěž objevovaly snímky reprezentující Maďarsko.

První zmínka o maďarské kinematografii na MFF Karlovy Vary je z roku 1954, kdy na 8. ročníku diváky i porotu zaujal film Zoltána Fábriho **Pro čtrnáct životů** (Ételjel, 1954) a získal Cenu práce. Zoltán Fábri byl přítomen na festivalu jako host.¹

O dva roky později byly na 9. ročníku oceněny zvláštní cenou poroty Ex Aequo snímky **Propast** (Szakadék, 1956) László Ranódyho a **Malé světlo** (1955) Félix Máriašsyho.

V roce 1958 získal třetí Hlavní cenu **Solný sloup** (Sóbálvány, 1958) Zoltána Várkonyiho, který byl pak od ledna 1959 uveden i v československé distribuci.²

Na festivalu roku 1960 byla oceněna Mari Töröcsiková za nejlepší ženský herecký výkon ve snímku **Větroplach** (Kölyök, 1959) v režii Mihálye Szemese a Miklóse Markose.³

V dalších letech rostla popularita maďarských filmů, na každém festivalu získal nějaký snímek ocenění. Jedním z úspěšných titulů byl Gaálův **Proud** (Sodrásban, 1963), který vyhrál na 14. ročníku, konaném roku 1964, Hlavní cenu MFF.⁴ Na 15. ročníku to byly **Chladné dny**

¹ *Film a doba - čtvrtletník pro filmovou a televizní kulturu*. Sdružení přátel odborného filmového tisku Praha. 1955-, roč. III., s. 589. ISSN 0015-1068

² TAMTÉŽ, roč. V.

³ *Mezinárodní Filmový Festival Karlovy Vary* [online]. [cit. 2010-07-02] Dostupný z WWW <www.kviff.com>

⁴ *Film a doba - čtvrtletník pro filmovou a televizní kulturu*. Sdružení přátel odborného filmového tisku Praha. 1955-, roč. X. ISSN 0015-1068

(1966) András Kovács. ¹ V následujícím roce (1968) získal dokonce dvě ocenění film **Panáci na zdi** (Bohóc a falon, 1967) režiséra Pála Sándora, ² hostem toho MFF byl i režisér Miklós Jancsó.

Začátkem normalizačních let se festival opět více zaměřil na „spřátelené socialistické země“ a podporu „boje za svobodu“. Jednu z mnoha udílených cen získal roku 1970 na 17. ročníku Kósův **Rozsudek** (Ítélet, 1970) a v soutěži toho roku se objevil i další maďarský film - **Tvář** (Arc, 1970) Pála Zolnayho, který se MFF účastnil jako host. ³

Následoval **Mrtvý kraj** (Holt vidék, 1971) v té době již v ČSSR známého Istvána Gaála, který byl osobně přítomen festivalu. Populární Mari Töröcsiková získala cenu za hlavní ženský herecký výkon v tomto filmu. ⁴

Ferenc Kósa získal další cenu na 19. karlovarském festivalu za svůj snímek **Sněhové mraky** (Hószakadás, 1974).

Velký ohlas vzbudil film **Chudobka** (Árvácska, 1976) László Ranódyho, podle románu Zsigmonda Móricze, který roku 1976 na 20. ročníku získal hlavní festivalovou cenu. ⁵

Maďarský snímek **Čert bije svou ženu** (Veri az ördög a feleségét, 1977) Ference Andrásé získal v roce 1978 hlavní cenu poroty. Hostem 21. ročníku byl i Andrásův profesor slavný režisér Károly Makk. ⁶

Na 22. ročníku konaném roku 1980 byly uvedeny opět dva maďarské filmy. V Hlavní soutěži to byl snímek Lívie Gyarmathyové **Každou středu** (Minden szerdán, 1979) a v soutěži debutantů **Mírové dny** (Békeidő, 1980) László Vitézyho. Oba režiséři se

¹ *Film a doba - čtvrtletník pro filmovou a televizní kulturu*. Sdružení přátel odborného filmového tisku Praha. 1955-, roč. XII., s. 530. ISSN 0015-1068

² TAMTÉŽ, roč. XIV., s. 439; *Mezinárodní Filmový Festival Karlovy Vary* [online]. [cit. 2010-07-02] Dostupný z WWW <www.kviff.com>

³ *Film a doba - čtvrtletník pro filmovou a televizní kulturu*. Sdružení přátel odborného filmového tisku Praha. 1955-, roč. XVIII., s. 24, s. 482. ISSN 0015-1068; *Mezinárodní Filmový Festival Karlovy Vary* [online]. [cit. 2010-07-03] Dostupný z WWW <www.kviff.com>

⁴ *Film a doba - čtvrtletník pro filmovou a televizní kulturu*. Sdružení přátel odborného filmového tisku Praha. 1955-, roč. XVIII., s. 664. ISSN 0015-1068; *Mezinárodní Filmový Festival Karlovy Vary* [online]. [cit. 2010-07-03] Dostupný z WWW <www.kviff.com>

⁵ *Film a doba - čtvrtletník pro filmovou a televizní kulturu*. Sdružení přátel odborného filmového tisku Praha. 1955-, roč. XXII., s. 694. ISSN 0015-1068

⁶ *Mezinárodní Filmový Festival Karlovy Vary* [online]. [cit. 2010-07-02] Dostupný z WWW <www.kviff.com>

zúčastnili setkání s novináři a poskytli rozhovory Kateřině Pošové do časopisu Film a doba. Mezi hosty festivalu se objevil i István Szabó.¹

Maďarští filmaři, jak je patrné, měli v normalizačním Československu své diváky a dařilo se jim každoročně zaujmout i mezinárodní poroty MFF v Karlových Varech.

Dalšími snímky maďarských autorů, které byly roku 1982 na 23. ročníku MFF Karlovy Vary uvedeny, byly Bőszörményiho **Srdeční problémy** (Szívzűr, 1981) a divácky velmi úspěšný **Rockový koncert** (A Koncert, 1981), debut Gábora Koltayho o legendární maďarské rockové skupině Illés, uvedený v soutěži Prvních děl. V oficiální soutěži byl představen film **Mefisto** (1981) Istvána Szabóa.²

Na následujícím karlovarském festivalu se maďarským filmům opět dařilo. Hlavní cenu obdržel autorský film **Obr** (Az Óriás, 1984) Eriky Szántóové. Diváci mohli zhlédnout i **Milence na odpoledne** (Szeretők, 1984) Andráse Kovácse.

Roku 1986 byla na 25. ročníku udělena zvláštní cena poroty Lívii Gyarmathyové za film **Zbűhdarma** (Vakvilágban, 1986). Hostem festivalu byl i věhlasný režisér Zoltán Fábri.

Koncem 80. let bylo již patrné politické tání v celém východním bloku, proto mohl Sándor Sára natočit **Trn pod nehtem** (Tüske a köröm alatt, 1987) s Györgyem Cserhalmim v hlavní roli. Získal za něj hlavní cenu poroty na 26. MFF v roce 1988 „za výrazné zobrazení současných filozofických problémů na filmovém plátně“.³

Začátkem následujícího roku publicista Miloš Fikejz zpovídal režiséra Sáru pro filmový měsíčník Film a doba, a protože v Maďarsku už se tou dobou smělo mluvit o tématu revoluce roku 1956, režisérova otevřenost téměř zabránila uveřejnění článku...⁴ Hostem tehdejšího MFF ročníku byli i Márta Mészárosová, István Szabó a další významný režisér László Lugossy.

27. ročník karlovarského festivalu se konal v úplně jiných podmínkách, již v mladém demokratickém státě a díky tomu se festival nesl zejména v duchu otevírání trezorů, po dlouhé době přijeli z emigrace mnozí filmoví tvůrci i další zahraniční hosté. Přesto byl

¹ *Film a doba - čtvrtletník pro filmovou a televizní kulturu*. Sdružení přátel odborného filmového tisku Praha. 1955-, roč. XVII., s. 154. ISSN 0015-1068

² TAMTÉŽ, roč. XXVIII., s. 625; TAMTÉŽ, roč. XXIX., s. 227; *Filmové aktuality*, Československý filmový ústav. 1983, č.3, s. 14-15. Praha. ISSN 1804-0306

³ *Film a doba - čtvrtletník pro filmovou a televizní kulturu*. Sdružení přátel odborného filmového tisku Praha. 1955-, roč. XXXIV., s. 554. ISSN 0015-1068

⁴ TAMTÉŽ, roč. XXXV., s. 62

v roce 1990 uveden i jeden maďarský snímek, film **Lehká krev** (Könnyű vér, 1989) Györgye Szomjase.¹

V Soutěžní sekci 28. ročníku se objevil snímek herce, scenáristy a debutujícího režiséra Andráse Salamona **Miluji tě** (Zsötem, 1992).²

S otevřením hranic na západ se nám otevřely i nové možnosti, vybírat se už nemuselo z filmů „vyhovujících“, ale podle skutečné umělecké hodnoty. Bohužel karlovarský festival měli diváci příliš spjatý s režimem, že začátkem 90. let klesla jeho návštěvnost natolik, že bojoval o svou další existenci. Proto byla roku 1993 ustanovena nezávislá nadace, která se měla postarat o novou tvář festivalu. Opět se začal konat každoročně, vznikly nové filmové sekce a organizátoři se snažili přilákat především mladé diváky a filmové tvůrce z celého světa.³

Na MFF v novém kabátě byl promítán maďarský film **Na východ od západu aneb nenápadný půvab médií** (Nyugattól keletre, avagy a média diszkrét bája, 1993) režisérské a scénářistické dvojice Györgyi Szalaiové a Istvána Dárdayho. Do nové sekce *Po revoluci*: *Na východ od Západu* byl zařazen film Mártý Mészárosové **Embryo** (A magzat, 1994), **Příběh citlivý na světlo** (Fényérzékeny történet, 1993) Pála Erdösse a **Země nikoho** (Skniföldje, 1993) Andráse Jelese. V dokumentární sekci byl představen film Miklóse Jancsóa **Zbylí (George a Mendel)** (Maradék, 1994). V informativní sekci se objevil snímek **Nikdy nezemřeme** (Sose halunk meg, 1992) režiséra Róberta Koltaiho, který zároveň ztvárnil hlavní roli.⁴ Hostem festivalu byl i režisér Ferenc Grunwalsky.

Na jubilejním 30. ročníku se v sekci *Na východ od Západu* představil snímek Györgye Szomjase **Polibky a škrábance** (Csókkal és körömmel, 1995). Do soutěžní sekce se dostal Péter Gothár se svou **Pobočkou** (A Részleg, 1995). Mezi dokumenty mohli diváci vidět další snímek Miklóse Jancsóa **Odkaz kamenů – Budapešť** (Kövek üzenete - Budapest, 1995) a krátký dokument Andráse Salamona **Žebravé děti** (Koldusgyerekek, 1994). Hosté MFF byli režisér Pál Schiffer a herečka z filmu Pétera Gothára Mari Nagyová.⁵

¹ Mezinárodní Filmový Festival Karlovy Vary [online]. [cit. 2010-07-03] Dostupný z WWW <www.kviff.com>

² TAMTÉŽ

³ TAMTÉŽ

⁴ TAMTÉŽ

⁵ TAMTÉŽ

Teprve na 31. ročníku konaném roku 1996 získal ocenění maďarský snímek. V soutěžní sekci si cenu za nejlepší režii odnesl Péter Gothár za **Vasku Nechmēviset** (Haggyállógva Vászka, 1996).¹

Janischův film **Dlouhý soumrak** (Hosszú alkony, 1996) byl promítán v roce 1997 na 32. ročníku, stejně jako **Pusinky** (Csinibaba, 1997) Pétera Tímára a v sekci *Horizonty* velmi oceňovaný film **Mefisto** (1981) Istvána Szabóa.²

Roku 1998 mělo Maďarsko své reprezentanty téměř ve všech kategoriích karlovarského festivalu. V sekci *Na východ od Západu* to byl **Romani kris – Cikánský zákon** (Romani kris, 1998) Bence Gyöngyössyho a **Nataša** (Natasa, 1998) Tamáse Tótha. *Fórum nezávislých* nabídlo snímek **Tramvaj** (Villamos, 1997) Mártona Nyitraiho a svůj film **Tamás a Juli** (Tamás és Juli, 1997) představila Ildikó Enyedi v kategorii *Jiný pohled. Soutěže dokumentárních filmů* se účastnil film **Cesta** (Az Út, 1997) Ference Moldoványiho.³

Roku 1999 na 34. ročníku se objevila **Gangsterka** (Gengszerfilm, 1998) Györgye Szomjase a debut režiséra Gábora Tompy **Čínská obrana** (Kínai védelem, 1999). Festival opět navštívili Miklós Jancsó se svým filmem **Lucerna Páně v Budapešti** (Nekem lámpást adott kezembe az Úr, Pesten, 1999) a Ferenc Grunwalsky.⁴

Roku 2000 na 35. ročníku bylo u příležitosti 75. narozenin Károlye Makka v rámci sekce *Retrospektivy* promítáno několik Makkových filmů. Například *Liliomfi*, *Dům pod skálou*, *Dny čekání*, *Počestná noc*, *Jiný pohled* a tehdy jeho poslední **Hráč** (A játékos, 1997). Makk byl poctěn Cenou města Karlovy Vary.⁵ Kromě Makka byli hosté festivalu i tvůrci filmu **Jadvizin polštář** (Jadviga párnája, 2000) režisérka Krisztina Deáková, spisovatel Pál Závada, představitelé hlavních rolí Ildikó Tóthová a Viktor Bodó. Dalšími snímky toho roku byly **Glamour** (2000) režiséra Frigyesse Gödröse a **Závěrečná** (Zárás, 1999), film Bálinta Kenyereše, který posbíral ve světě mnoho cen.⁶

Cenu za nejlepší režii si z 36. ročníku roku 2001 odvezla Ibolya Feketeová za snímek **Chico** (2001). Další snímky se představily v sekci „Na východ od Západu“. Byli to **Pas** (Paszport, 2000) Pétera Gothára a **Show pro nevidomé** (Vakvagányok, 2001) Pétera Tímára.

¹ *Mezinárodní Filmový Festival Karlovy Vary* [online]. [cit. 2010-07-03] Dostupný z WWW <www.kviff.com>

² TAMTÉŽ

³ TAMTÉŽ

⁴ TAMTÉŽ

⁵ TAMTÉŽ

⁶ TAMTÉŽ

Časopisem *Variety* byl vybrán snímek **Miluji Budapešť** (I love Budapest, 2001) Ágnes Inczeové a mimo soutěž se objevila koprodukční **Americká rapsodie** (Amerikai rapszódia, 2001) Évy Gardosové.¹

V roce 2002 byly zařazeny do sekce *Na východ od Západu* filmy **Pokušení** (2002) Zoltána Kamondiho, který byl i hostem 37. ročníku, a **Tváří k zemi** (Arccal a földnek, 2002) Szabolcse Tolnaiho. Svůj snímek **Světlo na tvé tváři** (Fény hull az arcodra, 2001) přijel představit sám Gyula Gulyás a herečka Klára Tompaová. Kritiky časopisu *Variety* zaujali **Náměsíčníci** (Ébrenjárók, 2002) Bence Miklauzice a mezi dokumenty mohli diváci vidět film Tamáse Almásiho **Naše buňky** (Sejtjeink, 2001). V Karlových Varech se toho roku konalo zasedání Evropské filmové akademie (EFA), kterého se účastnil i István Szabó.²

Během 38. ročníku bylo roku 2003 uvedeno několik maďarských filmů. V kategorii *Na východ od Západu* se představil **Vagabund** (2003) Györgye Szomjase a na řadě festivalů oceněné **Šťastné dny** (2002) Kornéla Mundruczóa. Nikoli poprvé se karlovarskému publiku představila osobně i Livia Gyarmathyová svým dokumentem **Tančírna** (Táncrend, 2003). Do soutěžní sekce se dostal film Andora Szilágyiho **Rózsovy písně** (A Rózsa énekei, 2003), který získal cenu za nejlepší debut a nejlepší kameru. V kategorii *Dny kritiků Variety* zastupoval Maďarsko snímek Józsefa Pacskovszkyho **Barva štěstí** (A boldogság színe, 2003).³

Následující ročník byl opět pro maďarskou kinematografii velmi reprezentativní. Do soutěže se roku 2004 dostal nový snímek Attily Janische **Nazítrí** (Másnap, 2004), v mimořádné sekci *Tanec pro kameru* byly uvedeny filmy **Tančící postavy** (Táncalak, 2003) Ference Grunwalskyho a **Deník neznámého člověka: József Nagy** (Egy ismeretlen naplója – Nagy József portré, 2003) Szabolcse Tolnaiho. Mezi filmy *nezávislého fóra* se představil Benedek Fliegauf s filmem **Dealer** (2004) a ve *Variety* **Revizoři** (2003) Nimróda Antala. Z *Pokladů v archivu* festival připomněl slavný **Kolotoč** (1955) Zoltána Fábriho. Mezi hosty se objevil i režisér István Szabó.⁴

Na 40. ročníku bylo nejvíce maďarských filmů promítáno v sekci *Fórum nezávislých*. **Před úsvitem** (Before Dawn, 2005) Bálinta Kenyereše, celovečerní animovaný **Distrikt!**

¹ Mezinárodní Filmový Festival Karlovy Vary [online]. [cit. 2010-07-03] Dostupný z WWW <www.kviff.com>

² TAMTÉŽ

³ TAMTÉŽ

⁴ TAMTÉŽ

(2004) Árona Gaudera a **Tom Tamás** (2004) autorské dvojice Gabriella Cserhátiová-Fabien Lartigue. V soutěžní sekci se objevila Márta Mészárosová s filmem **Nepohřbený muž** (2004) a sekce *Na východ od Západu* uvedla koprodukční **Dallas mezi námi** (2004) Adriana Roberta Pejo. V kategorii *Horizonty* mohli diváci vidět filmovou podobu slavné knihy Imre Kertésze **Člověk bez osudu** (2005) v režii Lajose Koltaiho.¹

Roku 2006 se v Karlových Varech představil kontroverzní snímek Györgye Pálfiho **Taxidermia** (2006) vycházející z povídek Lajose Parti Nagye, Cenu za režii a zvláštní uznání si odnesl Szabolcs Hajdu za film **Bílé dlaně** (2006). Snímek **Čerstvý vítr** (2006) Ágnes Kocsisové vybrali do sekce kritici *Variety*.²

Své filmy přijeli na 42. ročník představit Árpád Bogdán – **Šťastný nový život** (Boldog új élet, 2007) a Zoltán Kamondi – **Dolina** (2007).³

V roce 2008 mohlo festivalové publikum vidět film Róberta Lakatose **Bahrtalo!** (2008), oceňovaný snímek Kornéla Mundruczó **Delta** (2008), **Tablo** (Tabló, 2008) Gábora Dettreho a dlouho očekávaný nový film Bély Tarra **Muž z Londýna** (2007). Zvláštní uznání získal snímek **Pátrání** (A nyomozó, 2008) Attily Gígora a cenu za nejlepší dokumentární film do 30 minut převzal Gyula Nemes za **Ztracený svět** (Letűnt világ, 2008). Hostem toho roku byl i oscarový kameraman Vilmos Zsigmond.⁴

Přestože se během desetiletí měnila tvář festivalu a po revoluci se znatelně rozšířila nabídka promítaných filmů, maďarské filmy mají na Karlovarském festivalu své místo a diváky dodnes.

¹ Mezinárodní Filmový Festival Karlovy Vary [online]. [cit. 2010-07-03] Dostupný z WWW <www.kviff.com>

² TAMTÉŽ

³ TAMTÉŽ

⁴ TAMTÉŽ

6. FEBIOFEST

Filmový festival Febiofest byl založen roku 1993. První ročníky byly pořádány spíše pro přátele a filmové fanoušky a až během let se z přehlídky stal festival s velkým jménem a s vysokým počtem návštěvníků. Dnes se koná nejen v České republice, ale i v řadě měst na Slovensku. Česká televize, jako hlavní mediální partner do roku 2009, každoročně přinášela „Ohlédnutí za Febiofestem“ a „Echo Febiofestu“.¹

V programu 10. ročníku se objevila samostatná sekce *Nové maďarské filmy*, v rámci které Febiofest představil snímky **Chico** (2001) Ibolyi Feketeové, **Něco z Ameriky** (Valami Amerika, 2002) Gábora Herendiho, **Pokušení** (2002) Zoltána Kamondiho, **Poslední Blues** (Az utolsó blues, 2002) Pétera Gárdose, **Tváří k zemi** (2002) Szabolcse Tolnaiho, **Za zatačkou** (Kanyaron túl, 2002) Andráse Déra a **Zlaté město** (Aranyváros, 2002) Sándora Cs. Nagye. V portrétu slovenského herce Jozefa Krónera se objevily maďarské filmy **Čas se zastaví** (Megáll az idő, r. Péter Gothár, 1982), **Jiný pohled** (Egymásra nézve, r. Károly Makk, 1982) a **Nakonec** (Végül, r. Gyula Maár, 1974), kde hrál po boku Mari Töröcsikové. Další kategorií, ve které byl promítán maďarský snímek **Po ničem jiném netoužím** (Nincsen nekem vágyam semmi, r. Kornél Mundruczó, 2000), byl *Jiný břeh: Gay & Lesbian*.²

I v následujícím ročníku, roku 2004, mohli návštěvníci festivalu zhlédnout několik maďarských filmů v sekci *Současný maďarský film*. Byli to **Brácha** (Tesó, r. Zsombor Dyga, 2003), **Láska mimo zákon** (Szerelemtől sújtva, r. Tamás Sas, 2003), **Mrak nad řekou Ganges** (Felhő a Gangesz felett, r. Gábor Dettre, 2002), **Náměsíčníci** (r. Bence Miklauzic, 2002) **Týden v Pešti a v Budíně** (Egy hét Pesten és Budán, r. Károly Makk, 2003) **Vstávej, kámo, nespí!** (Kelj fel, komám, ne aludjál!, r. Miklós, 2002), **Všechno nejlepší!** (Boldog születésnapot!, r. Csaba Fazekas, 2003) a **Autobus přijel...** (Jött egy busz..., 2003) složený z pěti epizod, na kterých se podíleli Kornél Mundruczó, György Pálfi, Viktor Bodó, Árpád Schlling a Ferenc Török. Mimo Prahu se promítalo v Liberci, Brně, Ostravě, Pardubicích a na Slovensku.³

Během 12. ročníku v roce 2005, kromě uvedení nového snímku **Božská Julie** (Being Julia, 2004) s Annette Beningovou, který přijel představit sám István Szabó, proběhla

¹ *Febiofest* [online]. [cit. 2010-07-06] Dostupný z WWW <www.fesbiofest.cz>

² TAMTÉŽ

³ TAMTÉŽ

i retrospektiva *Maďarsko: Pocta Istvánu Szabóovi*, při níž byly promítány filmy **Sázka na iluze** (Szerelmesfilm, 1970), **Hasičská ulice 25** (Tüzoltó utca 25., 1973), **Vypůjčený domov** (Bizalom, 1979) a **Milá Emo, drahá Bětka** (Édes Emma, drága Böbe - vázlatok, aktok, 1992). Do kategorie *Polsko: Pocta Janu Nowickému* se dostal film jeho manželky Mártý Mészárosové **Malá Vilma - Poslední deník** (Kisvilma - Az utolsó napló, 1999). V sekci *Východoevropské panoráma* mohli diváci vidět snímek **Dealer** (r. Benedek Fliegauf, 2004) a **Getno** (r. András Salamon, 2004).¹

Na Febiofestu 2006 – 13. ročníku – se v sekci *Východní panoráma* představily filmy **Bonnie a Clyde po maďarsku** (A Miskolci boniésklájd, r. Krisztina Deáková, 2004) a první celovečerní snímek Pétera Bergendyho **Zastavte matku Terezu!** (Állítsátok meg Terézanyut!, 2004). V *Panoráma mladého evropského filmu* byl promítán **Zázrak v Krakově** (Csoda Krakkóban, r. Dianna Groó, 2004).²

14. ročník uvedl dvě samostatné sekce věnované maďarské kinematografii. Jednou byla kategorie *Současný maďarský film*, do které byly zařazeny snímky **Čerstvý vítr** (r. Ágnes Kocsisová, 2006), **Člověk bez osudu** (2005), koprodukční dokumentární **El perro negro: příběhy ze španělské občanské války** (El Perro Negro: Stories from the Spanish Civil War, r. Péter Forgács, 2005), **Johanna** (r. Kornél Mundruczó, 2005), **Tamara** (r. Szabolcs Hajdu, 2004), **Vášeň** (Szenvedély, r. György Fehér, 1998) a **Zachránce ptáků, mraky a vítr** (r. István Szaladják, 2006). Benedek Fliegauf přijel uvést svůj film **Houština** (Rengeteg, 2003). Druhou maďarskou sekci byla *Pocta: Béla Tarr*, během které mohli diváci zhlédnout **Rodinné hnízdo** (Családi tűzfészek, 1979), **Podzimní almanach** (1985), **Prokletí** (Kárhozat, 1988), **Satanské tango** (Sátántangó, 1994) a **Werckmeisterovy harmonie** (Werckmeister harmóniák, 2000). Režisér Béla Tarr se osobně účastnil festivalu.³

Na 569 projekcí jubilejního 15. ročníku v roce 2008 přišlo neuvěřitelných 138 116 diváků, kromě Prahy byly vybrané filmy prezentovány i v Liberci, Pardubicích, Hradci Králové, Českých Budějovicích, Brně, Olomouci, Ostravě a Doksech. Slovenská část Febiofestu začala v Bratislavě a odehrál se celkem v 8 největších slovenských městech. Poprvé byla zařazena mezinárodní soutěž nejnovějších filmů z Německa, Francie, Maďarska, Velké Británie, Finska, Estonska, Španělska, Belgie, Ruska, Polska, Slovenska, Bosny a Hercegoviny, Srbska, Makedonie a Slovinska. Za Maďarsko se účastnil film Csaby Bollóka

¹ *Febiofest* [online]. [cit. 2010-07-06] Dostupný z WWW <www.fesbiofest.cz>

² TAMTÉŽ

³ TAMTÉŽ

Isčina cesta (Iszka utazása, 2007). Mezi *Evropskými mistry* se objevily tři filmy Ference Töröka, které osobně přijel uvést: **Moskevské náměstí** (Moszkva tér, 2001), **Sezóna** (Szezon, 2004) a **Overnight** (2007). V sekci *Jiný břeh* byl představen snímek Károlye Esztergályose **Férfiakt** (2006).¹

¹ *Febiofest* [online]. [cit. 2010-07-06] Dostupný z WWW <www.fesbiofest.cz>

7. LFŠ – UHERSKÉ HRADIŠTĚ

Historie této druhé největší filmové přehlídky v ČR sahá do roku 1964, kdy začínal v Čimelicích jako seminář pro členy filmových klubů a filmové nadšence, která měla rozšiřovat obzory divákům v oblastech českého i světového filmu.

Několik let se seminář konal v Písku, v Hořovicích, či Trutnově, od roku 1992 trvale probíhá v Uherském Hradišti. Akci hrozil zánik, když po roce 1989 poklesl o přehlídku zájem. Organizátoři se rozhodli změnit její pojetí a od roku 1993 se otevřít všem zájemcům o film; rozšířila se nabídka promítaných snímků, přijíždějí domácí i zahraniční hosté.

Hlavním pořadatelem je Asociace českých filmových klubů a hlavním mediálním partnerem ČT. Od roku 1997 se program skládá z hlavních cyklů a cyklů tradičních, které se každoročně opakují - Osobnosti a výročí, Nový český film, Ozvěny festivalů. Od roku 2005 doplněné o sekci Deset filmů, které otřásl filmovým světem. V současnosti jezdí na LFŠ několik tisíc návštěvníků, kteří se mohou zúčastnit filmových projekcí v 11 sálech a ve 2 letních kinech. Kromě projekcí mají návštěvníci přehlídky možnost účastnit se tematických přednášek, seminářů, workshopů a besed s významnými filmovými tvůrci.

V programu některých cyklů se objevily i maďarské filmy. Například v rámci cyklu *Film a XX. století* byl roku 1999 představen snímek Ildikó Enyédiové **Mé 20. Století** (1989).

Od roku 2008 je zaveden projekt *Panorama filmové kritiky*, který je věnován české, slovenské, maďarské a polské kinematografii. Koncentrovat by se měl na filmové kritiky a časopisy, které přinášejí hodnocení nejlepších filmů ze zemí „visegrádské čtyřky“. Prvního ročníku tohoto cyklu se účastnil maďarský časopis Metropolis, zaměřený na film.¹

¹ *Letní filmová škola Uherské Hradiště* © 2010 Asociace českých filmových klubů [online]. [cit. 2010-06-06] Dostupný z WWW <<http://www.lfs.cz/>>

8. DALŠÍ PŘEHLÍDKY A KULTURNÍ AKCE

8.1. Dny evropského filmu

Přehlídka, na jejímž konání se podílí Ministerstvo kultury, je pořádána v několika městech ČR od roku 1994.¹

V rámci 10. ročníku DEF byl uveden snímek **Škyt** (2002) Györgye Pálfiho, na 13. ročníku mohli diváci zhlédnout **Stezky světla** (2005) Attily Mispála, roku 2007 byl na přehlídce promítán snímek **Bílé dlaně** (2006) Szabolcse Hajdu a roku 2008 film **Kythéra** (2006) Pétera Mészároše.²

8.2. Kino na hranici

Přehlídka, která získala podporu Evropské unie v rámci Evropského fondu pro regionální rozvoj, uvádí od roku 1999 filmy středoevropských kinematografií.

Na 5. ročníku byl v rámci kategorie *Maďarský akcent* uveden film **Škyt** (2002) Györgye Pálfiho, na 6. ročníku **Revizoři** (2003) Nimróda Antala. Během 8. ročníku se představil animovaný **Distrikt!** (2004) Árona Gaudera a roku 2007 byla promítána **Taxidermia** (2006) Györgye Pálfiho.

Na 10. ročníku měly maďarské filmy dvě samostatné kategorie – v rámci sekce *Film a Historie: Maďarsko '56* byly představeny snímky **Nepohřbený muž** (2004) Mártý Mészárosové, **Budakeszi srácok**³ (2006) Pála Erdösse a **Szabadság, szerelem**⁴ (2006) Krisztiny Gody a v rámci kategorie *Maďarské filmové jaro 2008* to byl **Konec** (2007) Gábora Rohonyiho, **Jablko** (Az alma, 2006) Mihálye Schwechtjeho, **Šťastný nový život** (2005) Árpáda Bogdána, **Isčina cesta** (2006) Csaby Bollóka, **Együtt**⁵ (2006) Dénese Nagye, **Csapás**

¹ *Dny evropského filmu* [online]. [cit. 2010-07-11] Dostupný z WWW <<http://www.eurofilmfest.cz/cz>>

² *Kino Světozor* [online]. [cit. 2010-07-11] Dostupný z WWW <<http://www.kinosvetozor.cz/>>

³ „Kluci z Budakeszi“ Český distribuční název nezjištěn

⁴ „Svoboda, láska“ Český distribuční název nezjištěn

⁵ „Spolu“ Český distribuční název nezjištěn

¹ (2006) Hannigana Declana, **Opium** (2007) Jánose Szásze, **Türelem** ² (2006) László Jelese Nemese a **A hangya és a tücsök** ³ (2006) László Csákiho. ⁴

8.3. Projekt 100

Putovní přehlídka organizovaná AČFK, která si od roku 1995 klade za cíl *pravidelné uvádění oceňovaných filmů do české distribuce* a podporu artových kin, uvedla v roce 1995 dva krátké snímky maďarského tvůrce Ference Rófusze **Gravitace** (1984) a **Z pohledu mouchy** (1980), na 11. ročníku roku 2005 byl promítán film Nimróda Antala **Revizoři** (2003) a v roce 2007 **Taxidermia** (2006) Györgye Pálfiho.

Koná se každoročně na několika místech České republiky a na Slovensku. ⁵

8.4. Brněnská šestnáctka

Mezinárodní výběrová soutěž krátkometrážních nekomerčních hraných filmů Brněnská šestnáctka je pořádána od 60. let minulého století. Z původně amatérské soutěže se během 80. a 90. let vyvinula přehlídka pro širší odborné publikum.

Roku 1967, na 8. ročníku, kdy se poprvé účastnili i zahraniční filmaři, získal bronzovou medaili snímek **Aszfaltozók** Attily Szilágyiho, o deset let později stříbrnou medaili snímek **Dítě času** (Az idő gyermeke) Tibora Bucseka a čestné uznání András Petróczy a Gyula Szél za svůj počin **Tmavá strana Měsíce** (A hold sötét oldala). Roku 1979 získal bronzovou medaili András Krasznói za svůj krátký film **Genungtung**. Na 22. ročníku byl oceněn snímek **Šedé město** (Szürke város) László Vágiho a následující rok jeho snímek **Super osm a půl** (Super 8 és ½). Na 24. ročníku získal Vági zlatou medaili za **Poslední soud** (Az utolsó ítélet). Zároveň byl stříbrnou medailí oceněn snímek **Sobota** (Szombat) Andráse Bajáka. Na 25. ročníku vyhrál zlatou medaili György Sándor za snímek **Přijetí** (A felvétel). Čestné uznání dostali András Baják a Tomáš Szanté za snímek **Do 57** (57-ig). Roku 1985 získala bronzovou medaili Gabrielle Meggyessiová za snímek **Ácsovi, ti druzí** (Ácsék, a többiek). V roce 1991

¹ „Stezka“ Český distribuční název nezjištěn

² „Trpělivost“ Český distribuční název nezjištěn

³ „Mravenec a cvrček“ Český distribuční název nezjištěn

⁴ *Kino na hranici*. [online]. [cit. 2010-07-11] Dostupný z WWW <<http://www.kinonagranicy.pl/>>

⁵ *Letní filmová škola Uherské Hradiště* © 2010 Asociace českých filmových klubů. [online]. [cit. 2010-07-12] Dostupný z WWW <<http://www.lfs.cz/>>

obdržel čestné uznání Sándor Lengyel *za střihovou skladbu s využitím kontrapunktu obrazu a zvuku* ve svém snímku **...a dostali jsme se na houpačku** (És beszáutunk a hintába). Během 36. ročníku bylo uděleno čestné uznání snímku **9 Haiku** László Bérczese. Na dalším ročníku získali stříbrnou medaili Jenő Hartyándi a László Hudi za snímek **Tři sestry** (1991). Roku 1998 obdržel Attila Mispál čestné uznání *za výtvarnou složku* a zároveň cenu studentské rady za snímek **Atlamira**. Na 47. ročníku přehlídky byl zlatou medailí oceněn snímek **Knife, Fork, Spoon** Árona Ferenczika a Zoltán Gergely cenou Petra Hviždě *pro mladého nadějného tvůrce, udělovaná Srdužením pro B16 a alternativní film* za snímek **Superpraní** (Szupermosás).¹

8.5. Seminář archivního filmu

Tradice tohoto filmového semináře byla založena již v 80. letech v Litomyšli, po přerušení byl roku 1998 festival každoročně pořádán v Uherském Hradišti.

Roku 2005 nesl 8. ročník přehlídky název „Zlatý fond Visegrádu“ – ve třech sekcích bylo představeno po 12 filmech z maďarské, slovenské a polské kinematografie.²

8.6. Filmový klub ČVUT

Promítání v rámci FK ČVUT se koná, jak už jsem dříve uvedla, semestrálně již od roku 1984. Dnes tato přehlídka spolupracuje s Artcam, AČFK, Bonton film, Cinemart, Intersonic a Národním filmovým archivem.

V roce 1987 klub uvedl **Jobovu vzpouru** (1983) Imre Gyöngyössyho. Roku 1988 film **Svědék** (1969) Pétera Bacsóa, **Černý kašel** (Szamárköhögés, 1986) Pétera Gárdose a snímek **Vítejte, pane majore!** (1969) Zoltána Fábriho. V roce 1991 byl promítán film **Pravá Amerika** (Tiszta Amerika, 1987) Pétera Gothára. Roku 1994 snímky **Milá Emo, drahá Bětko** (1992) Istvána Szabóa a **Od deseti k pěti** (Visszaszámlálás, 1986) Pála Erdősse. Následující rok byl uveden film **Woyzeck** (1993) Jánose Szásze a **Mé 20. století** (1989) Ildikó Enyédiové. Na 14. ročníku mohli diváci zhlédnout snímek **Vaska Nechměviset** (1996)

¹ *Brněnská šestnáctka – Mezinárodní soutěžní festival krátkometrážních hraných filmů*. [online]. [cit. 2010-07-13] Dostupný z WWW <<http://www.b16ff.cz/>> a [cit. 2010-07-13] <<http://www.b16ff.cz/cenyB16.pdf>>

² *Seminář archivního filmu* [online]. [cit. 2010-07-13] Dostupný z WWW <<http://www.archivniseminar.cz/str/2005-zlaty-fond-visegradu>>

Pétera Gothára a **Bolše vita** (Bolse vita, 1996) Ibolyi Feketeové. Následující rok se promítaly snímky **Dlouhý soumrak** (1996) Attily Janische a **Witmanovic hoši** (Witman fiúk, 1997) Jánose Szásze. Na jaře 1999 byl nabídnut divákům film **Vášeň** (1998) Györgye Fehéra. Roku 2000 pak film **Jadvižin polštář** (2000) Krisztiny Deákové. Na 18. ročníku byl uveden film **Vražďení dětí** (Gyerekgyilkosságok, 1993) Ildikó Szabóové. Od roku 2002 jsou maďarské snímky uváděny pod přehlídkou „Současná filmová tvorba – Střední Evropa“.¹

8.7. Festival evropských filmových úsměvů

*Přehlídka nových filmových komedií z produkci evropských kinematografií, která se koná od roku 2003 v Mladé Boleslavi, uvedla na prvním ročníku Prvomájové šílenství Róberta Koltaiho, které získalo uznání za úsměvné zpracování neúsměvného tématu. V rámci třetího ročníku se objevil snímek Zastavte matku Terezu! Pétera Bergendyho. Na čtvrtém ročníku byl uveden film Jen sex a nic víc (2005) Krisztiny Gody. Na šestém ročníku získal snímek Dobrodruzi Bély Paczolayho cenu České televize za nejlepší evropský film.*²

8.8. Film ve znamení ryby

Mezinárodní festival duchovního filmu, který je zaštiťován olomouckým arcibiskupem a představiteli Českobratrské církve evangelické, se koná v Olomouci od roku 2002. Roku 2008 byl na přehlídce prezentován krátký snímek **Příběh Tramvaje** (2007) László Csuje, **Odpočítávání** (Visszaszámlálás, 2006) Gergelye Hajnala a **Isčina cesta** (2007) Csaby Ballóka. Diváci také mohli zhlédnout filmy **Osvěžující chvíle** (Éltető mozgásban, 2006) Pétera Pála Tótha, **7 hlavních hříchů** (A hét főbűn, 2006) režisérů Andráse Déra a Pétera Heltaiho a krátký film **Modlitba** (Imádság, 2007) Sándora Mohiho.³

¹ *Filmový klub ČVUT*. [online]. [cit. 2010-07-13] Dostupný z WWW
<<http://www.fkcvut.cz/frame5.php>>

² *Festival evropských filmových úsměvů* [online]. [cit. 2010-07-13] Dostupný z WWW
<<http://www.filmsmiles.cz/historie.html>>

³ *Film ve znamení ryby* [online]. [cit. 2010-07-13] Dostupný z WWW
<<http://www.filmveznameniryby.info/fest.html>>

9. ČESKÁ TELEVIZE

V rámci Filmového klubu uvedla České televize cykly přímo věnované maďarské kinematografii, nebo cykly, ve kterých se objevily maďarské filmy.

Byly to cykly: *Maďarský film*, který mezi lety 2002 - 2006 nabídl 13 maďarských snímků. V rámci *Současného maďarského filmu* mohli diváci ČT zhlédnout 5 snímků maďarských tvůrců. V sekci *Literární adaptace* se roku 2004 objevil film **Jadvižin polštář** (2000) podle stejnojmenné knihy Pála Závady. Samostatně bylo zařazeno dalších 5 maďarských filmů.

Centrum převzatých pořadů ČT vybírá pro oba programy veřejnoprávní televize filmy a seriály ze zahraniční tvorby a snaží se oslovit ty diváky ČT, kteří dávají přednost *alternativním, osobitým filmovým, seriálovým a dokumentárním pořadům*. Dramaturgové výběru a výroby českých verzí filmů a seriálů pro ČT1 a ČT2 mají na starost jednotlivé národní kinematografie.¹

Mezi nimi patří velký dík dramaturgovi Ladislavu Kadlecovi, který se věnuje maďarské kinematografii a obohacuje program ČT o řadu starších i novějších maďarských snímků. Pan Kadlec byl tak laskav, že poctivě vyplnil můj dotazník a z jeho odpovědí je patrné, že se perfektně orientuje v maďarské kinematografii. Je to člověk na svém místě.

¹ Česká televize – Filmový klub [online]. [cit. 2010-06-13] Dostupný z WWW <<http://www.ceskatelevize.cz/poradyaz/afk.php>>

10. ZPRACOVÁNÍ DOTAZNÍKU

10.1. Cíle dotazníku

Záměrem dotazníku bylo zmapovat povědomí Čechů různého věku a vzdělání o MKS a maďarské kinematografii. Otázky byly zaměřeny na činnost MKS, konkrétně na filmové promítání, ale i na znalost alespoň těch nejvýraznějších jmen maďarské kinematografie. Zejména pražští respondenti byli dotazováni, zda vědí, kde MKS sídlí a odkdy je v Praze Dům maďarské kultury.

Při sestavování dotazníku byla brána v potaz omezená informativnost výsledků.

Zvolena byla forma polostrukturovaného internetového on-line dotazníku, který byl rovněž rozeslán e-mailem a přes sociální sítě.

Otázky byly formulovány tak, aby na základě výsledků dotazníku bylo možné zjistit, kde české publikum vidělo maďarské filmy, zda vědí o místech, kam zajít na maďarský film a jestli jim nějaká jména či názvy utkvěly. V této části uváděla většina respondentů Mezinárodní filmový festival v Karlových Varech, Letní filmovou školu v Uherském Hradišti, Febiofest a Jeden svět.

Dalším cílem dotazníku bylo zjistit, zda má starší generace lépe zmapovanou maďarskou kinematografii (díky tehdejší vysoké návštěvnosti promítání v MKS, které se po revoluci už netěší takovému zájmu) a zda mladá generace, zasycena různorodou nabídkou masové kultury má šanci přijít do styku s maďarskými filmy.

10.2. Maďarské kulturní středisko

Z dotazníku, který byl zveřejněn na portálu Vyplňto.cz a ze 73% byl vyplněn lidmi do 30 let, vyplynulo, že pouze 17,6% zašlo na film do MKS, ostatní film viděli v televizi (59%), na jedné z filmových přehlídek (28,6%), nebo například v kině (14,3%) nebo doma na počítači. Ostatní respondenti, kterým byl dotazník rozeslán e-mailem a jejich průměrný věk byl 50 let, zhlédli maďarský film v MKS (48,5%), na festivalu (50%), popřípadě i jinde (58,3%).

Přesto se internetovým průzkumem ukázalo, že přes 28% respondentů zašlo do MKS; z nich 80,5% po revoluci. Dotazovaní, kteří odpovídali e-mailem, navštívili MKS ve velké míře i před rokem 1989 (50%).

Ze všech, kteří byli v MKS, vědělo o jeho historii v průměru 26,1%. Otázky *Kdy MKS vzniklo* správně zodpovědělo 11,7%, *Kde MKS sídlilo* 15% a čtvrtěční filmové promítání znalo 51,7% dotazovaných.

10.3. Filmy, herci, režiséři

Část otázek byla zaměřena na průzkum znalosti konkrétních jmen z maďarské kinematografie.

Mladší skupina dotazovaných z 22% věděla o českých filmech, ve kterých hráli maďarští herci. Z nich 14,2% uvedlo film **Vesničko má středisková** s Jánosem Bánem a 6,3% **Želary** v hlavní roli s Györgyem Cserhalmim.

Mezi staršími respondenty byla kladná odpověď na tuto otázku výrazně častější – 80% z nich zná nějaký český film s maďarským hercem. 52% **Vesničko má středisková**, 40% **Želary**, 20% film Drahomíry Vihanové **Pevnost** a 4% pohádku **Čert ví proč** s Csongorem Kassaim, přestože je národnosti slovenské.

Herce Györgye Cserhalmiho, kterého může české publikum znát z mnoha maďarských filmů, ale například i z českých **Želar** (za něž byl nominován na Českého lva za nejlepší mužský herecký výkon v hlavní roli), znalo 8,7% mladých a 76% starších dotazovaných. Podobně i maďarskou hereckou legendu Mari Töröcsikovou (např. z filmů Miklóse Jancsóa, Zoltána Fábriho, Károlye Makka) znalo 11,8% a 76%.

Jméno oscarového režiséra Istvána Szabóa znalo 22,8% internetových respondentů a 92% e-mailových starších dotazovaných. Dnes již nežijící vynikající režisér Zoltán Fábri byl znám 18,9% mladých a 88% starších. O filmech Bély Tarra, které jsou typické dlouhými záběry, realistickým až metafyzickým pohledem na svět, slyšela 14,2% mladých a 48% starších.

Poslední otázka dotazníku byla dobrovolná. Týkala se filmů, které respondent zhlédl, slyšel o nich, chtěl by je vidět. Seřazeno abecedně podle jmen režisérů a rozděleno podle věku.

Režisér	film	rok	starší	mladí
András Ferenc	Velká generace	1985	1	
Antal Nimród	Revizoři	2003		23
Bacsó Péter	Svědék	1969		1
Fábri Zoltán	Kolotoč	1956	3	1
Fábri Zoltán	Vítejte, pane majore	1969	1	
Fábri Zoltán	Pátá pečeť	1976	2	
Fábri Zoltán	Requiem	1981	1	
Gaál István	Křtiny	1968		1
Gauder Áron	Distrikt!	2004	1	5
Goda Krisztina	Jen sex a nic víc	2005		3
Goda Krisztina	Svoboda, láska	2006	1	
Goda Krisztina	Chameleon	2008		1
Gothár Péter	Maďarská krása	2003		1
Hajdu Szabolcs	Bílé dlaně	2006		1
Herendi Gábor	Něco z Ameriky	2002		1
Huszárik Zoltán	Sindibád	1971	2	1
Jancsó Miklós	Beznadějní	1966		1
Jancsó Miklós	Hvězdy na čepicích	1967	2	1
Jancsó Miklós	Sirokkó	1969	1	
Jancsó Miklós	Maďarská rapsodie	1979	1	1
Jancsó Miklós			1	1
Koltai Lajos	Člověk bez osudu	2005	1	4
Kovács András	Chladné dny	1966	1	1
Makk Károly	Liliomfi	1954		1
Makk Károly	Počestná noc	1977		1
Makk Károly	Jiný pohled	1982	1	
Máriássy Félix	Malé světlo	1955	1	
Mészárosová Márta	Konečně jsem doma	1978	1	
Mészárosová Márta	Deník pro mé děti	1982	1	
Mészárosová Márta	Malá Vilma	1999	1	
Mészárosová Márta	Nepohřbený muž	2004	1	
Mészárosová Márta			1	
Mészárosová Márta	9 měsíců	1976	1	
Mispál Attila	Stezky světla	2005		2
Mundruczó Kornél	Delta	2008	1	
Pálfí György	Škyt	2002		2

Režisér	film	rok	starší	mladí
Pálfi György	Taxidermia	2006		12
Rohonyi Gábor	Konec	2007		1
Sándor Pál	Panáci na zdi	1967	1	
Sára Sándor			1	
Szabó István	Čas snění	1964		1
Szabó István	Mefisto	1981	6	11
Szabó István	Plukovník Redl	1985		6
Szabó István	Sluneční jas	1999	1	1
Szabó István	Božská Julie	2004	1	
Szabó István			2	
Szabó István	Hanussen	1988	2	3
Tarr Béla	Outsider	1981		1
Tarr Béla	Satanské tango	1994		2
Tarr Béla	Werckmeisterovy harmonie	2000		2
Tarr Béla	Muž z Londýna	2007		3
Tarr Béla			1	1
Tímár Péter	6:3	1999		1
Várkonyi Zoltán	Synové muže kamenného srdce	1965		1

Z odpovědí je patrné, že i mnoho mladých zná filmy z 60. a 70. let. Často jsou uváděna jen jména režisérů, zástupně za více filmů, či celou filmografii.

Nejčastěji jsou uváděny filmy Zoltána Fábriho, Krisztiny Gody, Miklóse Jancsóa, Márty Mészárosové, Istvána Szabóa a Bély Tarra.

Výrazný počet respondentů viděl oscarový snímek **Mefisto** Istvána Szabóa. Z nejnovějších filmů to jsou **Revizoři** Nimróda Antala a **Taxidermia** Györgye Pálfiho.

11. TVORBA VYBRANÝCH REŽISÉRŮ

11.1. Miklós Jancsó

Výraznou osobností starší generace režisérů, bez které by mladí filmaři neměli na čem stavět, na co navazovat, byl Miklós Jancsó (nar. 27. 9. 1921). Celý svůj život je hluboce maďarský, východoevropský, ale i univerzální. Všechny jeho velké filmy se odehrávají v maďarské pustě, ať už jsou časově zařazeny do jakéhokoli dějinného období Maďarska. V každém případě se všemožně brání romantické tradici. V této atmosféře představuje divákovi parabolické příběhy, situace v různých obměnách, ale vždy zobrazuje útlak. Čas a situace je sice současná, posouvá přitom celkové vyznění do univerzální roviny, obvykle vypráví o člověku, který je vydán napospas osudu a žije v podřízeném vztahu k druhým. Například natočil vlastní verzi Elektry (**Elektra a její pravda**, 1974), kterou zasadil opět do scenerie maďarské pusty.¹

Ačkoli patří Jancsó mezi největší režiséry 60. let, je o půl generace starší než většina z nich. Studia na Filmové a divadelní akademii v Budapešti sice ukončil roku 1950, svůj první slavný film **Odvrácená tvář** však natočil až v roce 1963. Odvrácená tvář ještě není natočená v typickém Jancsóově stylu. Předlohou k filmu byla novela Józsefa Lengyela, podle které napsal scénář Gyula Hernádi, který spolupracoval s Jancsóem na mnoha filmech i později.²

Po studiích se nějakou dobu věnoval dokumentární tvorbě. Důležitější než raná tvorba je poválečná doba, kdy zůstal aktivním v hnutí mladé inteligence venkova a také členem tehdy módního lidového tance. (str. 45...) Obojí se nepřímo projevilo ve filmech **Agnus Dei** (1970), **Lid ještě žádá** (1972) a přímo ve snímku **Svěží vítr** (1969).³

Poprvé se jeho charakteristický filmový jazyk projevuje až ve snímku **A sedmnáct jim bylo let...** (1965) s tematikou druhé světové války. Jancsó poprvé umísťuje své hrdiny do nekonečného prostoru a poprvé také používá specifickou montáž, což jak sám přiznává, převzal od italského režiséra Antonioniho. U Jancsóa však slouží k popisu osamocení a bezmocného jedince vydaného napospas vládě. Oddálil příběh, nakolik to je možné,

¹ Kolektiv autorů, *Złota era kina węgierskiego. Lata 60. i 70.* Kraków : Pod redakcją Roberta Kardzisa i Jana Topolskiego, 2009, s. 44. ISBN 978-83-61407-49-2

² TAMTÉŽ, s. 45

³ TAMTÉŽ, s. 45

od konkrétní historické a politické situace a soustředil se na to, co je věčné: dva mladí, kteří *jsou smetení proudem historie*.¹

Jancsó sáhl po historickém tématu ještě jednou a zrealizoval film **Beznadějný** (1965). Děj je zasazen do 19. století a v uzavřené scenerii vypovídá o různých formách teroru fyzického i psychického. Film radikálním způsobem popírá romantickou představu o idealizovaném světě zbojníků. Svým deheroizujícím stylem a čistě strukturálním dílem ukazuje Jancsó svědectví východoevropského člověka.²

Beznadějný lze považovat za první z trilogie snímků s podobným námětem a stylem. Dalším byl film **Hvězdy na čepicích** (1967), příběh z Ruska po první světové válce, ve kterém bílí nejsou zlí a rudí nejsou dobří, vyvolal pobouření a pouze světová sláva a také pozvání na MFF do Cannes zachránilo Jancsóa před zákazem distribuce.³

Ticho a křik (1967) se odehrává v horthyovském Maďarsku po pádu Republiky rad. Útlak a bílý teror je ukázán na jednotlivci, ze subjektivnější stránky, přesto si všímá toho, co je všeobecné a univerzální - jedinec vydaný napospas démonům dějin a utrpení.⁴

Filmy, na kterých Jancsó spolupracoval se zahraničními hvězdami, byly **Sirocco** (1969), **Agnus Dei** (1970) a v Itálii natočený snímek **Pacifistka** (1970).⁵

V 70. letech se přestěhoval do Říma a během té doby natočil v Itálii čtyři filmy. Mezi nimi byly **Soukromé neřesti, veřejné ctnosti** (1976) a **Technika a obřad** (1972).⁶

Se scenáristou Gyulou Hernádim usilovali natočit trilogii o maďarských dějinách. Prvním snímkem byla **Maďarská rapsodie** (1979), na ni navazuje **Allegro barbaro** (1979). Třetí **Concerto** již nebyl natočen. V roce 1981 natočil **Tyranovo srdce aneb Boccaccio v Uhrách**.

I po návratu do Maďarska točil koprodukční filmy, například **Hajnal**⁷ (1985) s Michaellem Yorkem. Se světem představ a skutečností si hraje ve filmu **Sezóna**

¹ Kolektiv autorů, *Złota era kina węgierskiego. Lata 60. i 70.* Kraków : Pod redakcją Roberta Kardzisa i Jana Topolskiego, 2009, s. 46. ISBN 978-83-61407-49-2

² TAMTÉŽ, s. 47

³ TAMTÉŽ, s. 50

⁴ TAMTÉŽ, s. 50

⁵ TAMTÉŽ, s. 52

⁶ TAMTÉŽ, s. 52

⁷ „Úsvit“ Český distribuční název nezjištěn

příšer (1987). Po pádu komunismu se nové situaci věnoval ve snímcích **Bůh kráčí pozpátku** (1991) a **Valčík na modrém Dunaji** (1992).

Roku 1999 natočil komediální snímek **Lucerna Páně v Budapešti**.

Z posledních let byl film **Vstávej, kámo, nespí** (2002) uveden na přehlídce Febiofestu.¹

11.2. Márta Mészárosová

Režisérka Márta Mészárosová (19. 9. 1931) prožila část svého života v Sovětském svazu, kde také roku 1956 získala diplom na Všesvazovém státním Institutu Kinematografie. Během následujících dvou let točila dokumentární filmy v Bukurešti. Její první hraný film nesl název **Odešlo slunce** (1968). V 70. letech natočila několik filmů, jejichž tématem byly životní problémy z pohledu žen – **Měsíční dvůr** (1968), **Szép lányok, ne sírjatok!**² (1970) a **Szabad lélegzet**³ (1973). Její další snímky získaly uznání i řadu cen v zahraničí, **Adopce** (1975), **Devět měsíců** (1976), **Dvě ženy** (1977), **Konečně jsem doma** (1978), **Útközben**⁴ (1979) a **Anna** (1981).

V 80. letech natočila trilogii autobiografických deníků **Deník pro mé děti** (1982), **Deník pro mé lásky** (1987) a **Deník pro mého otce a mou matku** (1990).

Filmem **Embryo** (1994) se opět vrátila k ženské tematice. **Malá Vilma - Poslední deník** (1999) navazuje na sérii deníků. Od té doby natočila například snímek **Nepohřbený muž** (2004), který byl uveden na přehlídce v MKS.

O filmech Mártý Mészárosové se psalo v československých filmových periodikách jako Film a divadlo, Film a doba. Ve své době její filmy měly velký ohlas, protože se jednalo o specifický pohled viděný očima ženy – režisérky, a zároveň na pozadí sociální situace postav odrážely politické problémy Maďarska.⁵

¹ Brachtlová, Ingrid. Miklós Jancsó. Praha: Čs. filmový ústav, 1990. In *Česká filmová databáze* [online]. [cit. 2010-06-22] Dostupný z WWW <<http://www.csfd.cz/reziser/6646-miklos-jancso/>>

² „Krásná děvčata, neplačte!“ Český distribuční název nezjištěn

³ „Volný nádech“ Český distribuční název nezjištěn

⁴ „Cestou“ Český distribuční název nezjištěn

⁵ *The Internet Movie database* [online]. [cit. 2010-06-22] IMDb.com, Inc., 1990-2010. Dostupný z WWW <www.imdb.com>; *Česko-slovenská filmová databáze* [online]. [cit. 2010-06-22] POMO Media Group s.r.o., 2001-2010. Dostupný z WWW <www.csfd.cz>; *Filmová databáze* [online]. [cit.

11.3. István Szabó

Oskarový režisér a herec István Szabó (nar. 18. 2. 1938) absolvoval Vysokou školu dramatických umění roku 1961 u slavného režiséra Félixé Máriássyho, jeho spolužáky byli Judit Eleková, Pál Gábor, Imre Gyöngyössy, Zoltán Huszárik a další.

Patří mezi zakladatele experimentálního Studia Bély Balázse, kteří od poloviny šedesátých let formovali mladou maďarskou kinematografii a jsou představitelé takzvané „nové vlny“. Mnozí z jeho kolegů ze Studia jako Ferenc Kósa, István Gaál, Zoltán Huszárik, János Rózsa, Imre Gyöngyössy, Zsolt Kézdi-Kovács, Ferenc Kardos, Judit Eleková, Sándor Sára a mnozí další se také svými filmy proslavili v zahraničí.

První dlouhometrážní hraný film, kterým Szabó v roce 1964 debutoval, byl **Čas snění**. V časopise Film a doba v XII. ročníku (1966) bylo otištěno zamyšlení samotného autora nad svým dílem a filmem všeobecně. Podrobněji se filmu věnovala i Agáta Pilátová v článku „*Věk, v němž se umí snít*“¹

V XIII. ročníku Filmu a doby (1967) se Yvette Bíróová v článku věnovaném maďarskému novému filmu vrací i k Szabóovým prvotinám, krátkým filmům **Koncert** a **Ty** (1963), které byly ovlivněny francouzskou novou vlnou. Článek pojednává širěji o mladých režisérech, o Studiu Bély Balázse a úspěších tehdejší maďarské kinematografie. Zabývá se i Szabóovou další tvorbou – debutem **Čas snění** a snímkem **Otec**.

Všeobecně je Szabóův další snímek **Otec: Deník jedné víry** (1966) považován za druhý snímek z trilogie, která končí filmem **Sázka na iluze** (1970). Všem třem filmům se věnuje Kateřina Pošová v rozsáhlejším článku shrnujícím dosavadní tvorbu mnoha maďarských režisérů.²

O Szabóových **Budapešťských povídkách** (1976) je zmínka v XXIII. ročníku Filmu a doby (1977) v rozhovoru s generálním ředitelem Hlavní správy maďarské kinematografie při ministerstvu kultury Istvánem B. Szabó, kterého zpovídala Kateřina Pošová. Za rozhovorem následuje ohlédnutí za tvorbou mnoha režisérů, a právě o Budapešťských povídkách pojednává část věnovaná Istvánu Szabóovi. Film byl promítán v našich kinech.

2010-06-22] Filmová databáze s.r.o. © 2003-2010. Dostupný z WWW <<http://www.fdb.cz/>>; *Fantomfilm* [online]. [cit. 2010-06-22] Dostupný z WWW <<http://www.fantomfilm.cz/?p=736>>

¹ *Film a doba - čtvrtletník pro filmovou a televizní kulturu*. Sdružení přátel odborného filmového tisku Praha. 1955-, roč. XII., s. 264. ISSN 0015-1068

² TAMTÉŽ, roč. XVIII. 1972, s. 21 – 31

Během rozhovoru s režisérem Andrássem Kovácsem padla zmínka i o Szabóově dřívějším filmu **Hasičská ulice 25** (1973).

V rámci pravidelného představování zahraničních tvůrců měsíčník Film a doba v XXVI. ročníku (1980) otiskl ukázkou ze scénáře Szabóova filmu **Vypůjčený domov** (1979), oceněný na festivalu v západním Berlíně, který byl v československé distribuci uveden pod názvem Vypůjčený domov. Kateřina Pošová se v krátkém shrnutí věnuje jeho dosavadní tvorbě krátkých a celovečerních filmů.¹ O tomto filmu, jeho obsahu se zmiňuje i v ohlase na přehlídku maďarských filmů, konanou v únoru 1980 v Pécsi a stručně jej recenzuje.

István Szabó byl roku 1980 hostem XXII. ročníku MFF v Karlových Varech.

V článku „*Maďarská bilance 1981*“ se Pošová ohlíží k produkci roku, kdy vznikl i Szabóův **Mefisto**, podle románu Klause Manna, s Klausem Maria Brandauerem v hlavní roli a byl oceněn hollywoodským Oskarem za nejlepší zahraniční film roku.

Roku 1985 natočil Szabó další ze svých známých filmů s K. M. Brandauerem v hlavní roli - **Plukovník Redl**. O tomto koprodukčním filmu se zmiňuje Pošová v krátkém článku², který představuje příběh skutečného plukovníka Redla, který sloužil jako předloha k Szabóově filmu.

O třetím filmu **Hanussen** (1988), natočeném opět s rakouským hercem Brandauerem se dočteme v reportáži Kateřiny Pošové z Budapešťské filmové přehlídky.

Ve filmech **Setkání s Venuší** (1991), **Milá Emo, drahá Bětka** (1991), **Sluneční jas** (1999) a **Na miskách vah** (2001) se věnuje nedávné minulosti střední Evropy a jejím politickým a morálním problémům.

Koprodukční snímek **Božská Julie** (2004) s vynikající Annette Beningovou, která byla roku 2004 nominována na Oscara a za svůj výkon ve filmu získala roku 2005 v Americe Zlatý Globus. Posledním filmem jsou **Příbuzní** (2006).

¹ *Film a doba - čtvrtletník pro filmovou a televizní kulturu*. Sdružení přátel odborného filmového tisku Praha. 1955-, roč. XXVI., 1985, s. 556 ISSN 0015-1068

² *Film a doba - čtvrtletník pro filmovou a televizní kulturu*. Sdružení přátel odborného filmového tisku Praha. 1955-, roč. XXXI., 1985, s. 132 ISSN 0015-1068

11.4. Béla Tarr

Béla Tarr (21. 7. 1955) se věnoval natáčení amatérských filmů již od svých šestnácti let. Od roku 1977 studoval režii na Filmové a divadelní akademii v Budapešti. Díky svému amatérskému snímku **Hotel Magnezit** z roku 1978 začal spolupracovat se Studiem Bély Balázse, které ho podporovalo při natočení jeho oficiálního debutu **Rodinné hnízdo** (1979). Ve svých studentských filmech **Outsider** (1981) a **Panelové vztahy** (1982) se věnuje sociálním tématům v Maďarsku. Jako svou závěrečnou práci natočil televizní zpracování **Mackbetha** (1982), s Györgyem Csermalmim v hlavní roli, kde poprvé uplatnil dlouhé záběry (72 minutový film se skládal ze dvou záběrů), což se stalo typickým rysem jeho pozdějších prací.

Na následujících Tarrových filmech se scenáristicky podílel spisovatel László Krasznahorkai. Byly to **Podzimní almanach** (1985), **Prokletí** (1988) a sedmi a půl hodinové **Satanské tango** (1994). Všechny tyto spíše metafyzické snímky jsou černobílé, odehrávají se v pustých krajinách a ve své době byly přirovnávané k tvorbě slavného ruského režiséra Andreje Tarkovského.

Během let 1997 až 2000 natáčel svůj téměř dvou a půl hodinový film podle Krasznahorkaiho předlohy **Werckmeisterovy harmonie**.

Zatím posledním dlouho očekávaným Tarrovým snímkem je **Muž z Londýna** (2007), zfilmovaná předloha Georgese Simenona s Miroslavem Krobotem v hlavní roli.¹

11.5. György Pálfi

Mladý režisér a scenárista György Pálfi (11. 4. 1974) byl roku 1995 přijat a roku 2002 absolvoval Filmovou a divadelní akademii v Budapešti. Během studií zaujal svými krátkými snímky.

Pálfiho celovečerní debut **Škyt** (2002) vzbudil pozornost na mnoha evropských filmových přehlídkách. Svou krátkou epizodou **Šaman versus Ikarus** přispěl

¹ *The Internet Movie database* [online]. [cit. 2010-07-19] IMDb.com, Inc., 1990-2010. Dostupný z WWW <www.imdb.com>; *Česko-slovenská filmová databáze* [online]. [cit. 2010-07-19] POMO Media Group s.r.o., 2001-2010. Dostupný z WWW <www.csfd.cz>; *Filmová databáze* [online]. [cit. 2010-07-19] Filmová databáze s.r.o. © 2003-2010. Dostupný z WWW <<http://www.fdb.cz/>>

do povídkového filmu **Autobus přijel...** (2003), společného počínu režisérů Mundruczó, Töröka, Schnillinga, Bodóa a Pálfiho.

Druhý celovečerní snímek **Taxidermia** (2006) přibližuje na příbězích tří generací – dědy, otce a syna – moderní dějiny maďarské společnosti. Film je však surrealistický, provokující a podnítl diskuze kvůli surovosti, obrazům násilí a zvrácenosti. Režisér se inspiroval dvěma povídkami Lajose Parti Nagye.¹

¹ *The Internet Movie database* [online]. [cit. 2010-07-19] IMDb.com, Inc., 1990-2010. Dostupný z WWW <www.imdb.com>; *Česko-slovenská filmová databáze* [online]. [cit. 2010-07-19] POMO Media Group s.r.o., 2001-2010. Dostupný z WWW <www.csfd.cz>; *Filmová databáze* [online]. [cit. 2010-07-19] Filmová databáze s.r.o. © 2003-2010. Dostupný z WWW <<http://www.fdb.cz/>>

12. ZÁVĚR

Nabídku maďarských filmů u nás ovlivňovala v průběhu několika desetiletí řada faktorů. Začátkem komunismu to byly politické ideje, tabuizovaná témata a cenzura po maďarské revoluci 1956, filmová nová vlna v Československu i za hranicemi a pražské jaro obrátilo pozornost spíše k domácí tvorbě. Po nástupu normalizace byl filmový průmysl znovu omezen cenzurou, přesto se k nám dostávaly i kvalitní maďarské snímky. S uvolňováním politické situace koncem 80. let se pomalu ale jistě otevíraly archivy se zakázanými filmy. Po pádu komunistického režimu v roce 1989 se otevřely hranice i západním kinematografiím a spustil se potlačovaný příliv těchto kinematografií. Dnes máme širokou nabídku kulturního programu a záleží ve velké míře na nás, nakolik se necháme jen nést proudem masové kultury, nebo budeme sami pátrat a rozšiřovat si obzory co se týče jiných kultur.

Po revoluci, s uvolněním a rozšířením možností, se pomalu ale jistě na maďarskou kulturu zapomíná. Zbylo jen pár zainteresovaných lidí, či pamětníků, hostů ze sentimentu. Mladá generace je zvyklá na tradice různých kulturních a filmových festivalů. Kromě těch velkých a známých poslední dobou narůstá počet i menších, skromnějších „menšinových“ festivalů po celé ČR, jako je Kino na hranici v Českém Těšíně, Dny maďarské kultury v Brně, Fresh Film Fest do roku 2009 konaný v Karlových Varech, putovní přehlídka Střední Evropa 2007, Brněnská šestnáctka, Festival evropských filmových úsměvů v Mladé Boleslavi a mnoho dalších.

Dnes hledají mladí lidé spíše skupinové, společenské akce, kde se mohou seznámit s více kulturami na jednom místě, a proto, podle mého mínění, má MKS těžký úkol, aby nalákalo publikum. Krokem správným směrem bylo uspořádání Maďarského filmového semináře, který se v obměněné podobě koná každoročně do dnešních dní jako Současná filmová tvorba – Střední Evropa.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

- Kolektiv autorů, *Złota era kina węgierskiego. Lata 60. i 70.*. Kraków : Pod redakcją Roberta Kardzisa i Jana Topolskiego, 2009. ISBN 978-83-61407-49-2
- LÍČKA, M.; ROHAN, V., *Stručný přehled tvorby 250 zahraničních režisérů*. Ostrava : Profil, 1988.
- „50 let Maďarské ho kulturního střediska v Praze“. Praha : Maďarské kulturní středisko v Praze, 2003.
- *AMICUS Revue*. Sdružení pro česko-maďarské porozumění a kulturní spolupráci AMICUS. 1992-. roč. VII., č. 4-5. Praha
- *AMICUS Revue*. Sdružení pro česko-maďarské porozumění a kulturní spolupráci AMICUS. 1992-. roč. VIII., č. 2. Praha
- *AMICUS Revue*. Sdružení pro česko-maďarské porozumění a kulturní spolupráci AMICUS. 1992-. roč. XII., č. 1, č. 3. Praha
- *AMICUS Ročenka*. Sdružení pro česko-maďarské porozumění a kulturní spolupráci AMICUS. 2005. Praha. ISSN 1801-701X
- POŠOVÁ, K., *Jsem, protože musím... : napsala jsem si ve čtrnácti do lágrového deníku*. Praha : Prostor, 2003 ISBN 80-7260-081-8
- POŠOVÁ, K., *Zoltán Fábri*. Praha : Čs. filmový ústav, 1988
- POŠOVÁ, K., *Mari Töröcsiková*. Praha : Čs. filmový ústav, 1983
- *Nejvýznamnější díla světové kinematografie, č. 8*. Praha : Čs. filmový ústav, 1977, *Maďarská kinematografie*, s. 113-208
- *Kino revue: čtrnáctideník ze světa filmu*. Kinorevue s. r. o. 1991-. Praha. ISSN 1211-3832
- *Film a doba - čtvrtletník pro filmovou a televizní kulturu*. Sdružení přátel odborného filmového tisku. 1955-. Praha. ISSN 0015-1068
- *Záběr: časopis filmového diváka*. Ústřední ředitelství čs. filmu. 1968-1990. Praha. ISSN 0139-7664
- *Zpravodaj československého filmu*. Čs. filmový ústav. 1975-1990. Praha. ISSN 0862-4712
- *Filmové aktuality*. Čs. filmový ústav. 1982-1988. Praha. ISSN 1804-0306
- *Kino*. Československé filmové nakladatelství Praha. 1946-1993. ISSN 0323-0295
- *Cinepur: filmový časopis pro moderní cinefily*. FAMU a Sdružení přátel Cinepuru. 1991-. Praha. ISSN 1210-678x, ISSN 1213-516x. Dostupný z WWW www.cinepur.cz
- *Ostravský večerník*. Ostrava
- *Lidová demokracie*. Praha
- *Večerní Praha*. Praha
- *Nové slovo*. Bratislava

- *Dotazník Recepce maďarské kinematografie v ČR* [online]. Internetový portál Vyplňto.cz. Dostupný z WWW: <<http://recepce-madarske-kinematografie-v-cr.vyplnto.cz>>.
- *Mezinárodní Filmový Festival Karlovy Vary* [online]. Dostupný z WWW <www.kviff.com>
- *Febiofest* [online]. Dostupný z WWW <www.fesbiofest.cz>
- *Asociace českých filmových klubů* [online]. Dostupný z WWW <www.acfk.cz>
- *Letní filmová škola Uherské Hradiště* © 2010 Asociace českých filmových klubů [online]. Dostupný z WWW <<http://www.lfs.cz/>>
- *Dny evropského filmu* [online]. Dostupný z WWW <<http://www.eurofilmfest.cz/cz>>
- *Kino Světozor* [online]. Dostupný z WWW <<http://www.kinosvetozor.cz/>>
- *Seminář archivního filmu* [online]. Dostupný z WWW <<http://www.archivniseminar.cz/str/2005-zlaty-fond-visegradu>>
- *Kino na hranici*. Dostupný z WWW <<http://www.kinonagranicy.pl/>>
- *Brněnská šestnáctka – Mezinárodní soutěžní festival krátkometrážních hraných filmů*. [online]. Dostupný z WWW <<http://www.b16ff.cz/>>
- *Filmový klub ČVUT*. [online]. Dostupný z WWW <<http://www.fkcvut.cz/frame5.php>>
- *Festival evropských filmových úsměvů* [online]. Dostupný z WWW <<http://www.filmsmiles.cz/historie.html>>
- *Film ve znamení ryby* [online]. Dostupný z WWW <<http://www.filmveznameniryby.info/fest.html>>
- *Česká televize – Filmový klub* [online]. Dostupný z WWW <<http://www.ceskatelevize.cz/poradyaz/afk.php>>
- *The Internet Movie database* [online]. IMDb.com, Inc., 1990-2010. Dostupný z WWW <www.imdb.com>
- *Česko-slovenská filmová databáze* [online]. POMO Media Group s.r.o., 2001-2010. Dostupný z WWW <www.csfd.cz>
- *Filmová databáze* [online]. Filmová databáze s.r.o. © 2003-2010. Dostupný z WWW <<http://www.fdb.cz/>>
- *Hungarian Movie database* [online]. A FILMHU-CSOPORT kiadója film.hu Kft., 2000-2010. Dostupný z WWW <<http://magyar.film.hu/hmdb/filmek/>>
- *Fantomfilm* [online]. Dostupný z WWW <<http://www.fantomfilm.cz/?p=736>>

PŘÍLOHY

Režijní filmografie – Miklós Jancsó

- 1958 **Zvony odletěly do Říma** (A harangok Rómába mentek)
- 1963 **Odvrácená tvář** (Oldás és kötés)
- 1964 **A sedmnáct jim bylo let** (Így jöttem)
- 1965 **Beznadějní** (Szegénylegények)
- 1967 **Hvězdy na čepicích** (Csillagosok, katonák)
- 1968 **Ticho a křik** (Csönd és kiáltás)
- 1968 **Svěží vítr** (Fényes szelek)
- 1969 **Sirocco** (Téli sirokkó)
- 1970 **Agnus Dei** (Égi bárány)
- 1970 **Pacifistka** (La pacifista)
- 1974 **Elektra a její pravda** (Szerelmem, Elektra)
- 1976 **Soukromé neřesti, veřejné ctnosti** (Magánbűnök, közerkölcsök)
- 1978 **Maďarská rapsodie** (Magyar rapszódia)
- 1979 **Allegro Barbaro**
- 1981 **Tyranovo srdce aneb Boccaccio v Uhrách** (A zsarnok szíve, avagy Boccaccio Magyarországon)
- 1987 **Sezóna příšer** (Szörnyek évadja)
- 1991 **Bůh kráčí pozpátku** (Isten hátrafelé megy)
- 1992 **Valčík na modrém Dunaji** (Kék Duna keringő)

- 1995 **Odkaz kamenů** (Kövek üzenete)
- 1999 **Lucerna Páně v Budapešti** (Nekem lámpást adott kezembe az Úr, Pesten)
- 2002 **Vstávej, kámo, nestpi!** (Kelj fel, komám, ne aludjál!)

Režijní filmografie – Márta Mészárosová

- 1968 **Odešlo slunce** (Eltávozott nap)
- 1968 **Měsíční dvůr** (Holdudvar)
- 1970 **Krásná děvčata, neplačte!** (Szép lányok, ne sírjatok!)
- 1973 **Volný nádech** (Szabad lélegzet)
- 1975 **Adopce** (Örökbefogadás)
- 1976 **Devět měsíců** (Kilenc hónap)
- 1977 **Dvě ženy** (Ők ketten)
- 1978 **Konečně jsem doma** (Olyan mint otthon)
- 1979 **Cestou** (Útközben)
- 1981 **Anna**
- 1982 **Deník pro mé děti** (Napló gyermekeimnek)
- 1987 **Deník pro mé lásky** (Napló szerelmeimnek)
- 1990 **Deník pro mého otce a mou matku** (Napló apámnak, anyámnak)
- 1994 **Embryo** (A magzat)
- 1999 **Malá Vilma – Poslední deník** (Kisvilma – Az utolsó napló)
- 2004 **Nepohřbený muž** (A temetetlen halott)

Režijní filmografie - István Szabó

- 1961 **Variace na jedno téma** (Variációk egy tíára)
- 1963 **Ty** (Te)
- 1963 **Koncert** (A koncert)
- 1964 **Čas snění** (Álmodozások kora)
- 1966 **Otec** (Apa)
- 1970 **Sázka na iluze** (Szerelmesfilm)
- 1973 **Hasičská ulice 25** (Tűzoltó utca 25.)
- 1976 **Budapešť'ské povídky** (Budapesti mesék)
- 1979 **Vypůjčený domov** (Bizalom)
- 1981 **Mefisto**
- 1985 **Plukovník Redl** (Redl ezredes, Mad'-NSR-Rakousko)
- 1988 **Hanussen**
- 1991 **Setkání s Venuší** (Találkozás Vénusszal)
- 1992 **Milá Emo, drahá Bětka** (Édes Emma, drága Böbe)
- 1999 **Sluneční jas** (A napfény íze)
- 2001 **Na miskách vah** (Taking sides)
- 2004 **Božská Julie** (Csodálatos Júlia)
- 2006 **Příbuzní** (Rokonok)

Režijní filmografie – Béla Tarr

- 1978 **Hotel Magnezit**
- 1979 **Rodinné hnízdo** (Családi tűzfészek)
- 1981 **Outsider** (Szabadgyalog)
- 1982 **Panelové vztahy** (Panelkapcsolat)
- 1982 **Mackbeth** (TV)
- 1985 **Podzimní almanach** (Őszi almanach)
- 1988 **Prokletí** (Kárhozat)
- 1994 **Satanské tango** (Sátántangó)
- 2000 **Werckmeisterovy harmonie** (Werckmeister harmóniák)
- 2007 **Muž z Londýna** (A londoni férfi)

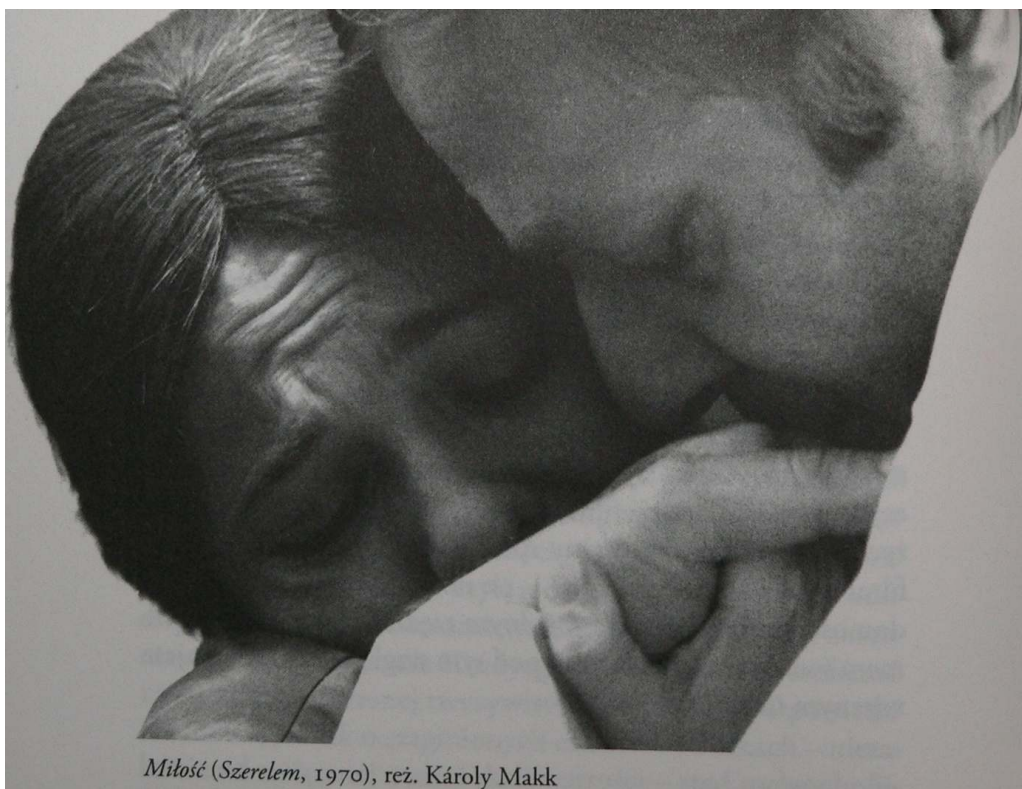
Režijní filmografie – György Pálfi

- 1997 **Ryba** (A hal)
- 2002 **Škyt** (Hukkle)
- 2003 **Autobus přijel... - Šaman versus Ikarus** (Jött egy busz... - Táltosember vs. Ikarus)
- 2006 **Taxidermia**

Świadek (A tanú, 1969), rež. Péter Bacsó

Obr. 1 **Svědék**, režie Péter Bacsó

Miłość (Szeretem, 1970), rež. Károly Makk

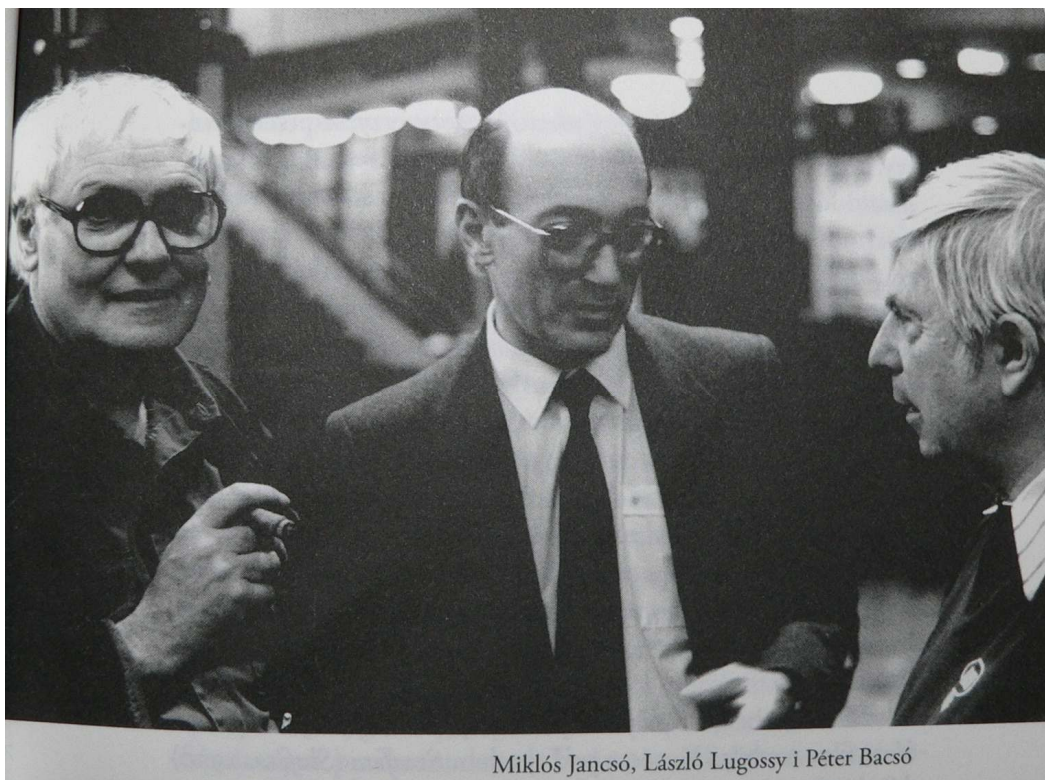
Obr. 2 **Láska**, režie Károly Makk

Obr. 3 **Chladné dny**, rešie András Kovács

Obr. 4 **Beznadějný**, režie Miklós Jancsó

Miklós Jancsó, László Lugossy i Péter Bacsó

Obr. 5 Miklós Jancsó, László Lugossy a Péter Bacsó

Miklós Jancsó i György Cserhalmi, węgierski aktor filmowy i teatralny

Obr. 6 Miklós Jancsó a György Cserhlami

Obr. 7 Miklós Jancsó a Kateřina Pošová, filmová kritička a iniciátorka maďarské kinematografie v ČR

Obrázky byly použity s laskavým svolením Miloše Fikejze z knihy *Złota era kina węgierskiego. Lata 60. i 70.*

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Alžběta Vaculíková

Obor: Středoevropská studia

Forma studia: prezenční

Název práce: Recepce maďarského filmu v českém prostředí od založení Maďarského kulturního střediska v Praze do roku 2008

Rok: 2010

Počet stran: 65

Celkový počet stran příloh: 8

Počet titulů literatury a pramenů: 21

Počet internetových zdrojů: 20

Vedoucí práce: PhDr. Simona Kolmanová, CSc.